

**Human Rights
Embassy**

**Uniunea Avocaților
din Republica Moldova**

ACORD DE COLABORARE

Recunoscind necesitatea unor eforturi colective si importanta exceptionala a organizatiilor neguvernamentale pentru drepturile omului si avocaturii pentru promovarea valorilor de libertate si suprematie a legii, pentru prevenirea violarii Drepturilor si Libertatilor fundamentale ale Omului, si formarea societatii civile;

constientizind necesitatea promovarii valorilor de drepturile si libertatile fundamentale ale omului, precum si formarii constiintei societatii in spiritul acestor valori;

find convinsi, ca activitatea profesionala a avocaturii trebuie sa se bazeze pe principiul respectarii drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului, aceasta fiind conditia indispensabila pentru apararea drepturilor si intereselor legitime ale individului intr-o societate democratica si pluralista;

considerind, ca avocaturii sunt acele persoane care pot si trebuie sa stea la straja respectarii demnitatii fiecarei persoane;

pornind de la responsabilitatile Republicii Moldova in domeniul Drepturilor Omului, care reies din apartenenta la organizatiile internationale precum Consiliul Europei, ONU si tratatele internationale in domeniul Drepturilor si Libertatilor fundamentale ale omului;

subliniind ca instruirea si perfectionarea pregatirii profesionale a avocaturii reprezinta un obiectiv permanent si important al Baroului de Avocati din Republica Moldova;

recunoscind importanta cooperarii intre organizatiile neguvernamentale si avocaturii, asociatia obsteasca internationala pentru drepturile omului Amnesty International Moldova (in continuare AIM), care este parte a miscarii mondiale pentru drepturile omului "Amnesty International" si Baroul Avocaturii din Republica Moldova (in continuare Barou),

INCHEIE PREZENTUL ACORD DE COLABORARE:

Scopurile colaborarii:

1. De a contribui la prevenirea violarii drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului.
2. De a intreprinde actiuni pentru lupta efectiva cu violarile drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului.
3. De a contribui la afirmarea si constientizarea ideii drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului precum si suprematia legii.

Obiectivele colaborarii:

1. De a spori pregatirea profesionala a avocaturii in spiritul constientizarii si respectului fata de drepturile si libertatile fundamentale ale omului si valorile general umane, dezvoltarea cunostintelor, deprinderilor practice si a atitudinilor in domeniul drepturilor omului prin intermediul organizarii si desfasurarii in comun a seminarelor, trainingurilor si altor activitati de instruire pentru avocaturii privind aplicarea legislatiei nationale si a standardelor internationale in domeniul drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului.
2. De a spori nivelul profesional al avocaturii privind apararea drepturilor si intereselor clientilor, prin intermediul instruirii avocaturii in vederea aplicarii actiunilor de protectie a intereselor publice.
3. De a informa avocaturii despre tendintele, conceptiile si modificarile recente in domeniul drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului, precum si despre mecanismele nationale si internationale de protectie ale acestora, inclusiv si prin elaborarea si editarea publicatiilor practico-stiintifice.
4. De a ridica nivelul de constientizare de catre societate a ideilor drepturilor omului si libertatilor fundamentale, precum si nivelul de cunoastere a mecanismelor de protectie a acestora.
5. De a contribui la formarea cadrelor calificate din rindurile avocaturii pentru ca acestia ulterior sa contribuie la ridicarea nivelului profesional a colegilor sai si educatia grupurilor tinta din societate, in special a tineretului in domeniul protectiei efective a drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului.
6. De a implica trainerii din AIM sau alti specialisti in activitatile de reciclare a avocaturii din Republica Moldova in domeniul protectiei drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului.
7. De a incuraja avocaturii sa aplice normele din domeniul drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului la infaptuirea apararii intereselor clientilor lor.
8. De a exercita actiuni comune indreptate spre perfectionarea legislatiei nationale si internationale in domeniul drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului, precum si a practicii de aplicare a acestor instrumente, in special:
 - a) de a promova introducerea in legislatia nationala a standardelor internationale in domeniul drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului;

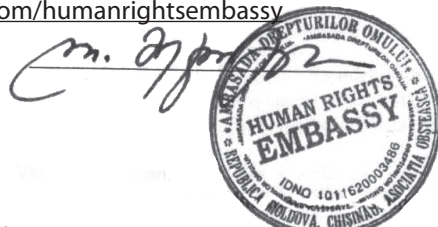
- b) de a promova mecanismele efective internationale, regionale si nationale de protectie a drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului;
- c) de a lupta impotriva masurilor de securitate ce au efect negativ asupra drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului;
- 9. De a efectua schimbul informational si participarea reciproca la activitatile educationale, de instruire si alte activitati in domeniul drepturilor omului.
- 10. Precum si de a desfasura alte activitati in domeniul drepturilor si libertatilor fundamentale ale omului.

Clauze finale si tranzitorii:

1. "Human Right Embassy" elibereaza certificat avocatului care a trecut instruire completă în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului în cadrul activităților de instruire organizate de "Human Right Embassy", informând despre aceasta Uniunea.
2. Evenimentele educaționale, cursurile de reciclare a avocaților, efectuate de "Human Right Embassy", sunt autorizate de Uniunea Avocaților din Republica Moldova. Certificatele "Human Rights Embassy" sunt recunoscute de Uniune drept document ce confirmă reciclarea avocatului în anul corespunzător;
3. Standardele activitatilor de instruire, recunoscute ca reciclare a avocatoilor sunt stabilite de comun acord de catre "Human Right Embassy" si Uniune intr-un acord suplimentar si pot fi revazute in caz de necesitate.
4. Coordonatorii parteneriatului din partea "Human Right Embassy" sunt Directorul Executiv si Președintele Comitetului Executiv Internațional;
5. Coordonatorul parteneriatului din partea Uniunii Avocatilor din Republica Moldova este Presedintele Consiliului Uniunii Avocatilor din Republica Moldova.
6. Prezentul acord va fi adus la cunostinta tuturor avocatoilor din Republica Moldova prin intermediul publicarii acestuia în revista "Avocatul Poporului".
7. In scopul realizarii prezentului Acord "Human Right Embassy", activeaza in baza Statutului "Human Right Embassy", Uniunea activeaza in baza Legii cu privire la avocatură.
8. Prezentul Acord a fost semnat la 29 septembrie 2011, m. Chisinau pe un termen nelimitat, in doua exemplare in limba de stat (cu traducerea Acordului in limba rusă, cite doua exemplare in fiecare limba, care la fel se semneaza de catre parti) si intra in vigoare din momentul semnării de catre Președintele Consiliului Uniunii Avocatilor din Republica Moldova conform punctului d), art.39 și punctului a), partea (2), art. 40, Legea cu privire la Avocatura, №1260-XV din 19 iulie 2002.

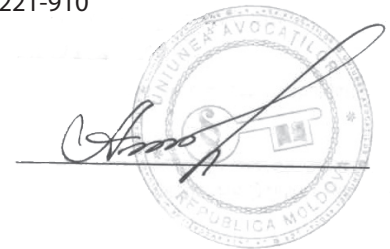
Lela Metreveli,
Director Executiv,
Human Rights Embassy

Str-la Teatrului, 2/1, parter
 mun. Chișinău, Republica Moldova
 MD-2012
 Tel./fax: /+373-22/ 920-700
www.facebook.com/humanrightsembassy

Gheorghe Amihălăchioaie,
Președintele Consiliului Uniunii Avocaților
din Republica Moldova

Str. Bănulescu-Bodoni, 53 A
 mun. Chișinău, Republica Moldova
 MD-2012
 Tel./fax: /+373-22/ 221-910
www.avocatul.md

Veaceslav Țurcan,
Președinte al Comitetului Internațional Executiv,
Human Rights Embassy

Str-la Teatrului, 2/1, parter
 mun. Chișinău, Republica Moldova
 MD-2012
 Tel./fax: /+373-22/ 920-700
www.facebook.com/humanrightsembassy

UNIUNEA AVOCAȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA

HOTĂRÂREA nr. 24

a Comisiei de Licențiere a profesiei de avocat

01 decembrie 2011

mun. Chișinău

1. Lozan Nina - președinte al Comisiei de Licențiere
2. Devițcaia Victoria - secretar al Comisiei de Licențiere

Membrii Comisiei de Licențiere prezenți:

1. Dron Ion
2. Tăbîrță Adrian
3. Ploșniță Emanoil
4. Țurcanu Alexei
5. Coadă Tudor
6. Popescu Dorin
7. Ulianoschi Gheorghe
8. Spînu Ludmila
9. Moloșag Natalia
10. Constantinov Ana

Ordinea de zi:

1. A doua etapă (proba orală) a examenului de calificare a profesiei de avocat din 01 decembrie 2011.

A HOTĂRĂȚI:

1. În conformitate cu art.20 din Legea cu privire la avocatură, **a admite** în profesia de avocat candidații care au susținut cele două probe ale examenului de admitere în profesia de avocat:

Nr.	Numele, prenumele
1.	Ambros Igor
2.	Bambuleac Ghenadie
3.	Bazatin Inna
4.	Buhna Natalia
5.	Burac Irina
6.	Caraman Igor
7.	Cazacu - Gaibu Elena
8.	Cazacu Natalia
9.	Cazmalî Vladimir
10.	Cebotari Stela
11.	Cernavca Alexandru
12.	Cernei Mihail
13.	Chișca Maxim
14.	Ciobanu Stanislav
15.	Coadă Alexandru
16.	Cojocar Rodica
17.	Conoval Igor
18.	Costiuc Ana
19.	Cotelea Mariana

20.	Covaliov Natalia
21.	Crîșmari Natalia
22.	Curtev Alexandr

1. **A nu admite** în profesia de avocat candidații care nu au susținut proba a doua (orală) cu media mai mică de nota 8 (opt.)

Nr.	Numele, prenumele
1.	Auzeac Serghei
2.	Barașianț Mariana
3.	Bejan Sergiu
4.	Biliuvșcoi Vadim
5.	Boiștean Nicolae
6.	Calinovscaia Nicoleta
7.	Camerzan Eduard
8.	Caraivanova Elena
9.	Cebotari Cristina
10.	Cerbu Sabina
11.	Chih Taras
12.	Cogîlnicean Constatin
13.	Constantinov Constantin
14.	Corceac Sorin
15.	Corpaci Olga
16.	Cozari Dmitri
17.	Cracan Dina
18.	Crețu Adrian
19.	Crețu Doina
20.	Croitor Victoria
21.	Dabija Lilia
22.	Curtev Alexandr

Nota informativă: Proba orală a examenului de calificare în profesia de avocat se finalizează pe data de 5 decembrie 2011.

Președintele Comisiei
Secretarul Comisiei

Nina Lozan
Devițcaia Victoria

HOTĂRÂREA nr. 25 a Comisiei de Licențiere a profesiei de avocat

02 decembrie 2011

mun. Chișinău

1. Lozan Nina - președinte al Comisiei de Licențiere
2. Devițcaia Victoria - secretar al Comisiei de Licențiere

Membrii Comisiei de Licențiere prezenți:

11. Dron Ion
12. Tăbîrță Adrian
13. Ploșniță Emanoil
14. Țurcanu Alexei
15. Coadă Tudor
16. Popescu Dorin
17. Ulianovschi Gheorghe
18. Spînu Ludmila
19. Moloșag Natalia
20. Constantinov Ana

Ordinea de zi:

2. A doua etapă (proba orală) a examenului de calificare a profesiei de avocat din 02 decembrie 2011.

A HOTĂRĂȚ:

2. În conformitate cu art.20 din Legea cu privire la avocatură, **a admite** în profesia de avocat candidații care au susținut cele două probe ale examenului de admitere în profesia de avocat:

Nr.	Numele, prenumele
1.	Diaconu Doina
2.	Dmitriev Ludmila
3.	Dodon Nicolae
4.	Donea Svetlana
5.	Druță Nelly
6.	Eni Veronica
7.	Gandrabur Valeriu
8.	Geru Vasile
9.	Gonța Maxim
10.	Gori Serghei
11.	Goșonoga Sergiu
12.	Grozova Liudmila
13.	Guțan Igor
14.	Gutium Mihail
15.	Guțu Zinaida
16.	Iavorski-Baidus Ana
17.	Iorga Iulian

18.	Jimbei Ina
19.	Leu Vasile
20.	Lichii Maria
21.	Macar Alexandru
22.	Mardari Alexandru
23.	Mardari Valentin
24.	Medeleanu Gabriela
25.	Curtev Alexandr

1. **A nu admite** în profesia de avocat candidații care au susținut proba a doua (orală) cu media mai mică de nota 8 (opt.)

Nr.	Numele, prenumele
1.	Antoniuc Nicolai
2.	Dragoman Ruslan
3.	Ermurachi Adrian
4.	Ghidirim Alexandru
5.	Gorodenco Ion
6.	Gurițanu Ruslan
7.	Guzun Radu
8.	Harujen Artur
9.	Herescu Mihai
10.	Iachimciuc Alexandru
11.	Iamandii Vasile
12.	Ianev Eduard
13.	Irimciuc Diana
14.	Josanu Dumitru
15.	Laba Victor
16.	Lefter Aurel
17.	Marginean Alexandru
18.	Martînov Anatolie

Nota informativă: Proba orală a examenului de calificare în profesia de avocat se finalizează pe data de 5 decembrie 2011.

Președintele Comisiei
Secretarul Comisiei

Nina Lozan
Devițcaia Victoria

HOTĂRÂREA nr. 26

a Comisiei de Licențiere a profesiei de avocat

05 decembrie 2011

mun. Chișinău

1. Lozan Nina - președinte al Comisiei de Licențiere
2. Devițcaia Victoria - secretar al Comisiei de Licențiere

Membrii Comisiei de Licențiere prezenți:

1. Dron Ion
2. Tăbîrță Adrian
3. Ploșniță Emanoil
4. Țurcanu Alexei
5. Coadă Tudor
6. Popescu Dorin
7. Ulianovschi Gheorghe
8. Spînu Ludmila
9. Moloșag Natalia
10. Constantinov Ana

Ordinea de zi:

1. A doua etapă (proba orală) a examenului de calificare a profesiei de avocat din 05 decembrie 2011.

A HOTĂRĂȚ:

1. În conformitate cu art.20 din Legea cu privire la avocatură, **a admite** în profesia de avocat candidații care au susținut cele două probe ale examenului de admitere în profesia de avocat:

Nr.	Numele, prenumele
1.	Chilari Mihail
2.	Miliș Tatiana
3.	Mînzat Valerian
4.	Munteanu Violina
5.	Onei - Cupcenco Vladlena
6.	Pani Viorica
7.	Pavlenko Liudmila
8.	Pelin Valentin
9.	Perean Olesea
10.	Pislaru Veaceslav
11.	Plămădeală Nadejda
12.	Prodan Andrei
13.	Railean Arcadii
14.	Rațoi Oleg
15.	Robu Tatiana
16.	Rogac Andrei
17.	Roșca Maxim
18.	Rotari Mihaela

19.	Rusu Dorel
20.	Scripnic Roman
21.	Sofroni Sergiu
22.	Șontea Daniel
23.	Spoială Sergiu
24.	Stanila Mariana
25.	Staver Diana
26.	Strulea Nicolae
27.	Struna Pavel
28.	Sultan Cristina
29.	Șuntova Ecaterina
30.	Teleucă Cristian
31.	Tetelea Mihaela
32.	Tufan Aliona
33.	Ursachi Andrei
34.	Zagaican Vasile
35.	Zaiiaț Ludmila

1. **A nu admite** în profesia de avocat candidații care nu au susținut proba a doua (orală) cu media mai mică de nota 8 (opt.)

Nr.	Numele, prenumele
1.	Milimuc Nadejda
2.	Popa Victoria
3.	Scudenco Anatolie
4.	Șerban Victor
5.	Sîrbu Dorin
6.	Stajila Elena
7.	Statova Anna
8.	Stratan Laurian
9.	Toderica Serghei
10.	Tonciuc Svetlana
11.	Topal Alexandr

Președintele Comisiei
Secretarul Comisiei

Nina Lozan
Devițcaia Victoria

UNIUNEA AVOCAȚILOR DIN REPUBLICA MOLDOVA
COMISIA PENTRU ETICĂ ȘI DISCIPLINĂ
Cauza disciplinară Grigore Gargotov
(Petiția nr. 86/11)

DECIZIE
Municipiul Chișinău
06 februarie 2012

Comisia pentru Etică și Disciplină în componența membrilor săi prezenți:

dl Eugen Tetelea, președinte, d-nii: Roman Zadoinov, Petru Bobu, Alexandru Cașu, Ignat Dumitran, Iurie Mărgineanu, Angela Istrate și Vitalie Tăbîrță – membri, precum și d-na Devițcaia Victoria, secretar, deliberând în privat la data de 06.02.2012.

Au adoptat la această dată, prezenta Decizie, după cum urmează:

PROCEDURA

1. Prezenta cauză disciplinară a fost inițiată la data de 14.11.2011 în baza petiției nr. 86/11 depuse la Comisia pentru Etică și Disciplină, în continuare Comisie, la data de 21.10.2011 de către cet. Elena Cojocari.
2. Avocatul vizat în plângere - dl Grigore Gargotov - a fost, din start, înștiințat despre procedura disciplinară inițiată și a făcut cunoștință cu toate documentele relevante. De asemenea, avocatul și petiționarul au fost înștiințați despre dreptul de a depune explicații cât și despre dreptul de a pleda în fața Comisiei.
3. Avocatul G.Gargotov a prezentat Comisiei explicații scrise, însă nu a insistat asupra audierilor publice și nu a pledat în fața Comisiei.

FAPTE

4. Dl Grigore Gargotov este avocat din mun. Chișinău și activează în baza licenței nr. 678 din 02.10.2002 în cadrul Cabinetului Avocatului "Gargotov Grigore".
5. În anul 2011 avocatul, a avut relații contractuale cu cet. Elena Cojocari din mun. Chișinău.
 - a. Poziția părților
6. Din petiția adresată Comisiei pentru Etică și Disciplină din partea petiționarei E.Cojocari rezultă că: avocatul G.Gargotov, la data de 28.06.2011, a încheiat cu petiționara un contract de asistență juridică. Contractul a fost încheiat prin intermediul cet. Faustina Vera, împuternicită de petiționară. Conform contractului, avocatul urma să reprezinte interesele fratelui petiționarei - cet. Feodor Chetruș - într-o cauză penală.
7. De asemenea, din petiție rezultă că Faustina Vera i-a achitat avocatului, din numele petiționarei, 1000 de lei conform contractului încheiat. Petiționara se plânge că avocatul nu i-a eliberat chitanța de achitare a serviciilor juridice pe această sumă.

8. Ulterior, petiționara invocă faptul că avocatul G.Gargotov a mai cerut încă 1250 de Euro, care i-au fost transmiși. Petiționara se plânge că, și în această cauză, avocatul nu a încheiat un contract și nu i-a eliberat chitanța de încasare a sumei respective.
9. De asemenea, conform petiției depuse la Comisie, petiționara invocă faptul că avocatul a cerut suma de 1250 Euro pentru a fi transmisă unor persoane pentru schimbarea măsurii preventive fratelui cet. Feodor Chetruș în arest la domiciliu. Petiționara invocă faptul că schimbarea măsurii preventive nu a avut loc și de aceea cere întoarcerea banilor de la avocat.
10. La data de 02.12.2011, avocatul G.Gargotov expediază în adresa Comisiei o explicație prin care respinge plângerea petiționarei, invocând următoarele. Avocatul invocă faptul că Elena Cojocari nu i-a transmis niciun ban și că nu a semnat la avocat niciun contract de asistență juridică. Avocatul a indicat că contractul de asistență juridică a fost încheiat cu Faustina Vera, care a insistat ca în contract să fie indicată familia petiționarei.
11. De asemenea, avocatul recunoaște precum că banii în sumă de 1000 lei RM i-au fost achitați de către cet. Faustina Vera cu care a și fost încheiat contractul de asistență juridică pentru apărarea cet. Feodor Chetruș într-un dosar penal.
12. În afară de aceasta avocatul invocă faptul că, la 05.07.2011, a fost încheiat un al 2-lea contract de asistență juridică cu cet. Faustina Vera în sumă de 8250 lei RM pentru a duce ancheta până la sfârșit inclusiv pentru Curtea Supremă de Justiție.
13. La 23.01.2012, Comisia a efectuat audieri publice la care s-a prezentat petiționara Elena Cojocari și cet. Vera Faustina. Avocatul G.Gargotov nu s-a prezentat la audieri și la apelul telefonic a invocat că refuză participarea la ședința publică.
14. În cadrul audierilor publice petiționara Elena Cojocari nu a susținut petiția în partea transmiterii banilor în sumă de 1250 de Euro unor terțe persoane, motivând

că petiția a fost scrisă în această parte greșit de către un jurist. În realitate banii au fost plătiți avocatului pentru serviciile acestuia. În rest, petiționara a susținut cele invocate. Din această cauză, Comisia a decis să nu examineze comportamentul avocatului în această parte.

15. În cadrul audierilor publice, de asemenea, s-a prezentat și cet. Vera Faustin, care a fost audiată de Comisie.

ÎN DREPT

16. În primul rând, Comisia atrage atenția că în prezenta cauză apar mai multe întrebări de bază legate de fondul plângerii.
17. Prima întrebare care, în viziunea Comisiei, apare este dacă Comisia este împuternicită să dispună întoarcerea banilor plătiți de către client avocatului în baza unui contract de asistență juridică.
18. În această privință Comisia amintește practica sa stabilă potrivit competenței căreia de a examina un litigiu civil privind întoarcerea onorariului plătit avocatului – este instanța de judecată de drept comun. (Vezi Cauza Craveți Larisa, petiția nr. 53/11, decizia CpED din 08.08.2011).
19. Conform legii 1260/19.07.2002 cu privire la avocatură, în articolul 44 este prevăzut:

Articolul 44. Comisia pentru etică și disciplină

(1) Comisia pentru etică și disciplină este compusă din 11 avocați, dintre care 6 sunt aleși de Congres dintre avocații cu o vechime în profesie de cel puțin 5 ani, iar 5 sunt delegați de barouri.

(2) Comisia pentru etică și disciplină:

- examinează plângerile privind acțiunile avocaților și avocaților stagiați;
- analizează cazurile de încălcare de către avocați și avocații stagiați a disciplinei și a normelor de etică profesională;
- intentează proceduri disciplinare în privința avocaților și avocaților stagiați;
- adoaptă decizii corespunzătoare în procedura disciplinară;
- aprobă modelul declarației sub jurământ și al chestionarului de evaluare a bunei reputații.

(3) Membrii Comisiei pentru etică și disciplină sunt obligați să păstreze secretul profesional și să nu divulge informația aflată în procesul procedurii disciplinare intentate.

20. După cum se vede din lege, competența Comisiei pentru etică și disciplină este limitată. Comisia nu poate examina litigiile de drept civil apărute între avocat și client cu privire la întoarcerea onorariului perceput.

21. De asemenea, conform principiilor unanim recunoscute într-o societate democratică și articolul 6&1 CEDO, litigiile de drept civil se examinează de către o instanță de judecată independentă și imparțială în cadrul unui proces echitabil conform normelor de drept material și procedural civil.

22. Această concluzie rezultă din faptul că, conform Legii 1260-XV/19.07.2002 art.56 -57, Comisia pED este competentă să examineze abaterile disciplinare comise de avocați. Decizia CpED privind lipsa abaterii dis-

ciplinare în acțiunile avocatului nu poate fi contestată în contencios administrativ.

23. În afară de aceasta, conform art.58 al Legii 1260-XV/19.07.2002, termenul de prescripție pentru abaterile disciplinare este de 1 an pe când în cauze civile termenul general de prescripție este de 3 ani, iar hotărârea adoptată de instanța de judecată poate fi contestată pe căile ordinare de atac de ambele părți, ceea ce în procedura disciplinară lipsește.
24. Cu alte cuvinte, Comisia pentru etică și disciplină nu vede în petiția depusă o abatere disciplinară în acțiunile avocatului. Ori din petiție rezultă că avocatul a desfășurat o activitate legală prevăzută în lege și a primit onorariu conform înțelegerii părților.
25. Conform art.63 din Legea 1260/19.07.2002 este prevăzut:

Articolul 63. Remunerarea activității de avocat

(1) Munca avocatului este remunerată din contul onorariilor primite de la persoanele fizice și juridice.

(2) Mărimea onorariului se stabilește prin acordul părților și nu poate fi schimbată de autoritățile publice sau de instanța de judecată.

(3) Statul asigură avocaților retribuirea asistenței juridice acordate în conformitate cu Legea cu privire la asistența juridică garantată de stat.

(4) Cheltuielile suportate de client în legătură cu acordarea de către avocat a asistenței juridice la apărarea drepturilor și intereselor lui legitime în cauzele penale, civile și administrative urmează a fi compensate integral și proporțional cerințelor admise (respinse) de partea adversă

(5) Cheltuielile suportate în legătură cu acordarea de către avocat a asistenței juridice în organele de urmărire penală și instanțele de judecată în cauzele penale, civile și administrative se încasează concomitent cu soluționarea cauzei în fond, fără o procedură litigioasă prealabilă.

26. După cum se vede din lege, avocatul primește onorariu de la clientul său conform înțelegerii. Această înțelegere nu poate fi schimbată de autoritățile publice sau de instanța de judecată. (Vezi cauza disciplinară A.Bulat, decizia CpED nr.77/11 din 23.01.2012).

27. În prezenta cauză, Comisia nu vede niciun motiv de a se renunța la această practică. Din aceste considerente, Comisia respinge cerințele petiționarei privind întoarcerea onorariilor plătite avocatului ca fiind inadmisibile.

28. O altă întrebare ridicată de petiționara în fața Comisiei este dacă avocatul a încheiat contractul de asistență juridică și dacă a eliberat chitanțele privind achitarea onorariului.

29. În această privință, Comisia relevă următoarele. În primul rând, din poziția părților se vede o divergență esențială. În timp ce petiționara invocă neîncheierea unui contract de asistență juridică și neeliberarea chitanțelor, avocatul, la rândul său, invocă faptul că contractele au fost încheiate iar chitanțele eliberate cet. Vera Faustina.

30. Avocatul Grigore Gargotov a prezentat Comisiei 2 contracte de asistență juridică nr. 8 din 28.06.2011 pe o sumă de 1000 lei și nr. 9 din 05.07.2011 pe o sumă de

- 8250 lei. De asemenea, avocatul a prezentat și chitanțele (Bon de plată) seria EA nr. 821351 din 28.06.2011 pe o sumă de 1000 lei și EA nr. 821352 din 05.07.2011 pe o sumă de 8250 lei.
31. Din documentele prezentate Comisiei de către avocat rezultă faptul că avocatul, la data de 28.06.2011 și la data de 05.07.2011, a încheiat două contracte de asistență juridică cu petiționara Elena Cojocari.
 32. Totodată, din poziția avocatului, a petiționarei și a cet. Vera Faustina rezultă că ambele contracte de asistență juridică și bonurile de plată au fost semnate nu de către petiționară, care se afla la moment peste hotare, dar de către Vera Faustina prin imitarea semnăturii petiționarei.
 33. Acest fapt a fost confirmat și de către avocat în explicațiile depuse Comisiei.
 34. De asemenea, Comisia nu a putut constata, din lipsa probelor, dacă restul banilor din suma de 1250 de Euro au fost transmise avocatului. În această privință Comisia amintește practica sa precedentă în cauza disciplinară A.Erhan în care a fost stabilit principiul dincolo de orice dubiu rezonabil la stabilirea faptelor.
 35. În timp ce avocatul respinge primirea altor sume de bani, petiționara nu a putut demonstra acest lucru și nu a putut prezenta probe directe privind transmiterea altor sume avocatului decât cele indicate în documentele prezentate. Comisia atrage atenția că nici cet. Vera Faustina, audiată de Comisie, nu a putut confirma acest fapt declarând că restul sumelor au fost transmise avocatului de către o altă persoană, care nu a fost audiată de Comisie.
 36. În ceea ce privește imitarea semnăturii petiționarei de către Vera Faustina în contractele de asistență juridică și bonurile de plată, Comisia stabilește următoarele.
 37. Conform art.55 al Constituției RM, este prevăzut că orice persoană își exercită drepturile și libertățile constituționale cu bună-credință, fără să încalce drepturile și libertățile altora.
 38. Conform art.3 p. e) al Legii 1260/19.07.2002 cu privire la avocatură, avocatura se bazează pe principiul asigurării legalității.
 39. Conform art.9 din această lege, asistența juridică acordată de avocat trebuie să corespundă bunelor practici profesionale în materie juridică, normelor materiale și procedurale și să rezulte dintr-o conduită profesională corectă.
 40. Conform art.54 al. (1) lit. d), avocatul este obligat să aplice, în exercitarea profesiei sale, mijloacele și metodele prevăzute de lege pentru apărarea drepturilor și intereselor legitime ale clientului.
 41. Conform art.54 al. (1) lit. k), avocatul este obligat să respecte normele Codului deontologic al avocatului și prevederile Statutului profesiei de avocat.
 42. Conform art.54 al. (3) al acestei legi, avocatul nu are dreptul să acționeze contrar intereselor legitime ale clientului ...
 43. Conform art.56 al. (1) din Legea 1260/19.07.2002, avocații răspund disciplinar pentru acțiunile prin care se încalcă prevederile Legii citate, normele Codului deontologic al avocatului și prevederile altor acte normative ...
 44. În prezenta cauză, Comisia stabilește că, la data de 28.06.2011 și 05.07.2011, avocatul G.Gargotov a încheiat două contracte de asistență juridică cu petiționara Elena Cojocari. Comisia respinge declarațiile avocatului precum că el nu a încheiat cu petiționara niciun contract din următoarele considerente.
 45. Chiar dacă aceste două contracte au fost semnate de către cet. Vera Faustina prin imitarea semnăturii petiționarei – esența acestora a rămas aceeași. Contractele de asistență juridică au fost încheiate de petiționară pentru asistența juridică acordată fratelui său Teodor Chetruși într-o cauză penală.
 46. Aceasta se deduce chiar din contractul de asistență juridică întocmit și semnat de avocatul G.Gargotov. În rubrica părțile, avocatul însuși a indicat calitatea de client a petiționarei Elena Cojocari. În afară de aceasta, bonurile de plată eliberate de avocat, de asemenea, indică faptul că petiționara Elena Cojocari este clientul avocatului Gargotov.
 47. În aceste circumstanțe, Comisia stabilește faptul că avocatul a acționat cu rea-credință contrar intereselor legitime ale clientului E.Cojocari. La semnarea contractelor de asistență juridică, precum și la eliberarea bonurilor de plată avocatul a permis unei alte persoane decât clientul se le semneze prin imitarea semnăturii. Comisia atrage atenția că anume din această ilegalitate avocatul în prezenta cauză încearcă să se eschiveze de la răspundere în fața clientului invocând faptul că petiționara nu este clientul lui. Fapt care, în viziunea Comisiei, este ilegal și contrar intereselor legitime ale petiționarei.
 48. Comisia explică: atunci când lipsește persoana, care are intenția să încheie un contract de asistență juridică, avocații trebuie să încheie contracte cu persoana care are împuterniciri legale sau cu cea care s-a prezentat. În ultimul caz, contractul se încheie cu persoana care s-a prezentat și din numele ei fără acțiuni arbitrare sau ilegale cum este, spre exemplu, imitarea semnăturii altei persoane.
 49. În orice caz, Comisia stabilește că avocatul în relațiile sale cu clienții trebuie să acționeze cu bună-credință și conform legii. Imitarea semnăturii unei alte persoane, așa precum a avut loc în prezenta cauză, este o faptă ilegală comisă cu rea-credință.
 50. Comisia mai invocă faptul că această acțiune a avut loc cu știrea avocatului și cu acordul ultimului, fapt care reprezintă, fără niciun dubiu, o abatere disciplinară.
 51. Conform art.57 al. (2) din Legea 1260/19.07.2002, la aplicarea sancțiunii disciplinare se ține cont de gravitatea abaterii, de circumstanțele în care a fost comisă, de activitatea și comportamentul avocatului.

52. În prezenta cauza, Comisia atrage atenția că fapta comisă de avocat nu este gravă, a fost comisă cu consimțământul clientului și, în aceste împrejurări, cea mai echitabilă sancțiune disciplinară este un avertisment.
53. În urma celor expuse și conform art.57 al. (1) lit. a) Legii 1260/19.07.2002.

COMISIA DECIDE:

1. A recunoaște că în acțiunile avocatului Grigore Gargotov, exprimate prin acționarea cu rea-credință și contrar intereselor clientului său exprimate prin întocmirea contractelor de asistență juridică, a bonurilor de

plată din numele petiționarei, precum și prin imitarea semnăturii acesteia, există abatere disciplinară.

2. A-i stabili avocatului Grigore Gargotov sancțiunea disciplinară sub formă de avertizare.
3. Prezenta Decizie poate fi contestată în contenciosul administrativ.

Președintele Comisiei
Secretarul Comisiei

Tetelea E.
Devițcaia V.

MODIFICĂRI ÎN STATUTUL PROFESIEI DE AVOCAT

CONSILIUL UNIUNII AVOCAȚILOR

A ADOPTAT URMĂTOARELE MODIFICĂRI ÎN ARTICOLUL 27 AL STATUTULUI PROFESIEI DE AVOCAT: CAPITOLUL III «ADMITEREA ÎN PROFESIA DE AVOCAT». ASTFEL, ARTICOLUL 27 DIN CAPITOLUL III AL STATUTULUI PROFESIEI DE AVOCAT SE VA CITI ÎN URMĂTOAREA REDACȚIE:

Articolul 27. Modul de organizare a examenului de calificare

(1) Pentru admiterea la examenul de calificare, avocatul stagiar prezintă Comisiei de licențiere a profesiei de avocat următoarele acte:

- a) cererea de admitere la examenul de calificare;
- b) declarația despre faptul că în perioada stagiului profesional nu a desfășurat activități incompatibile cu profesia de avocat, specificate în Lege;
- c) declarația sub jurământ, la care se anexează chestionarul de evaluare a bunei reputații, elaborate de către Comisia de licențiere;
- d) raportul de activitate;
- e) referința eliberată de avocatul îndrumător;
- f) legitimația de avocat stagiar.

(2) Comisia examinează cererea pentru admiterea la examenul de calificare doar dacă au fost depuse toate actele prevăzute de Lege.

(3) Candidatul este admis la examenul de calificare numai în cazul în care întrunește condițiile prevăzute de Lege și de prezentul Statut.

(4) Candidații sînt admiși la examenul de calificare în ordinea înscrierii în Registrul de înregistrare a candidaților. În cazul refuzului de admitere la examen, candidatul poate solicita un extras din hotărîrea Comisiei de licențiere. Extrasul se eliberează în termen de 72 de ore din momentul solicitării.

(5) Data și ora examenului de calificare se stabilesc de către Comisia de licențiere și se comunică prin publicare pe site-

ul Uniunii Avocaților cu 10 zile înainte de data examenului. (6) Intrarea candidaților în sala de examinare se va face pe baza listelor aprobate de Comisie și a buletinului de identitate al candidatului. După verificarea identității, fiecare candidat va păstra pe masă buletinul de identitate pînă la finalizarea examenului. Pe listă se va menționa prezența fiecărui candidat.

(7) Fără permisiunea Președintelui Comisiei este interzisă părăsirea sălii pe durata desfășurării examenului de calificare.

(8) Pe durata desfășurării examenului în sala de examinare au acces membrii Comisiei, secretarul Comisiei, președintele Uniunii Avocaților, membrii Consiliului Uniunii Avocaților împuterniciți prin hotărîre cu dreptul de a asista și a informa Consiliul Uniunii Avocaților despre desfășurarea examenelor.

(9) Candidatul care încalcă disciplina sau comite fraude ori tentative de fraudă se sancționează cu eliminarea din concurs. Acest fapt se menționează într-un proces-verbal, iar lucrarea se anulează cu mențiunea "fraudă".

(10) Lista temelor din disciplinele de drept care vor sta la baza subiectelor, întrebărilor și spețelor va fi elaborată și selectată de către membrii Comisiei, fiind publicată pe pagina oficială de internet a Uniunii Avocaților.

(11) Modificările în lista subiectelor pentru examenul de admitere pot fi operate cel tîrziu cu 30 de zile înainte de data examenului.

(12) Examenul de calificare va consta din două etape:

- a) prima etapă – lucrarea scrisă;

b) a doua etapă – proba orală.

(13) Promovarea candidaților pentru fiecare etapă a examenului de calificare se face în baza hotărârilor Comisiei de Licențiere care pot fi contestate, în caz de dezacord, în fața Comisiei de Licențiere în termen de cel târziu 72 de ore de la anunțarea rezultatelor. În cazul în care se constată încălcarea procedurii de examinare, Comisia de Licențiere urmează să ia măsuri pentru restabilirea drepturilor candidatului.

(14) Calificativele obținute la examen nu se contestă.

(15) Procesele-verbale ale ședințelor, hotărârile Comisiei de Licențiere, lucrările și actele candidaților se păstrează la Uniunea Avocaților.

a) PRIMA ETAPĂ – LUCRAREA SCRISĂ

(1) Lucrarea scrisă are drept scop verificarea nivelului de cunoaștere a abilităților practice de expunere și aplicare a cunoștințelor teoretice în materie de drept, conține spețe din practica judiciară selectate de Comisie.

(2) Proba va consta din analiza în formă scrisă a trei spețe.

(3) După repartizarea foilor, fiecare din ele se numerotează în colțul din dreapta de sus cu cifre arabe luate în cerc. Se interzice categoric folosirea altor foi sau pixuri în timpul examenului de calificare, decît a celor puse la dispoziție de secretarul Comisiei.

(4) Răspunsul este scris citeț pe ambele pagini ale foi. Se admit numai abrevierile unanim recunoscute.

(5) Înainte de a începe expunerea răspunsului, candidatul este obligat să completeze fișa de examinare. Modelul fișei de examinare se aprobă de către Comisie.

(6) Candidații sînt obligați să scrie subiectele de la examen pe prima pagină a lucrării. Răspunsul trebuie început cu primul subiect. Răspunsul la următoarele subiecte se începe pe o foaie nouă. Timpul acordat pentru pregătirea răspunsului este de 3 ore astonomice.

(7) După încheierea probei scrise a examenului de calificare și predarea tuturor lucrărilor de către candidați, secretarul Comisiei efectuează cifrarea lucrărilor în baza fișei de examinare.

Cifrul se indică atît pe lucrare, cît și pe fișa de examinare. Ulterior, fișele de examinare se separă de lucrări și se păstrează la secretariat, într-un plic sigilat, cu semnătura președintelui Comisiei pînă la aprecierea lucrărilor de către membrii Comisiei.

(8) După cifrarea lucrărilor membrii Comisiei verifică și apreciază lucrările cu calificativul "admis" sau "respins".

Calificativul acordat lucrării candidatului se înscrie în fișa de examinare primită în acest scop de fiecă membru al Comisiei.

(9) Examenul se consideră susținut dacă candidatul a acumulat cel puțin 6 obțiuni "admis".

b) ETAPA A DOUA – PROBA ORALĂ

(1) Va fi admis la proba orală candidatul care a susținut proba scrisă.

(2) Proba are drept scop stabilirea abilităților de expunere și argumentare, verificarea nivelului de analiză, identificare, comentare, interpretare, opinie proprie a trei spețe din practica judiciară, trase la sorți. Tragerea la sorți se efectuează de candidat în prezența membrilor Comisiei.

(3) Fiecărui candidat îi sunt acordate 60 de minute pentru pregătirea răspunsului. Răspunsul oral al candidatului va fi înregistrat audio (video). Înregistrările se vor păstra 6 luni la Uniunea Avocaților din Republica Moldova.

(4) Răspunsul candidatului va fi apreciat de membrii Comisiei cu calificativul "admis" sau "respins"

(5) Examenul se consideră susținut dacă candidatul a acumulat cel puțin 6 obțiuni "admis".

(6) Hotărârea finală a Comisiei de licențiere a profesiei de avocat se expediază, în decurs de 10 zile din momentul adoptării, Ministerului Justiției pentru eliberarea licenței.

(7) Persoana care nu a promovat examenul de calificare poate solicita admiterea repetată la examen după expirarea a 6 luni de la data primului examen.

Succesul nu se măsoară prin ceea ce ai realizat, ci prin greutățile pe care le-ai întâlnit și prin curajul cu care ai continuat lupta împotriva șanselor covârșitoare.

(Orison Swett Marden)

Feriți-vă de scopurile pozitive și de așteptările rezonabile.

(Steve Straisser)

Sunt succese care te înjosesc și infrângeri care te înalță.

(Nicolae Iorga)

Trebuie să te bucuri de ceea ce faci. Cu pasiune, poți depăși orice handicap, regret sau durere și să continui jocul pentru multă vreme.

(Gordie Howe)

CARACTERISTICA ȘI MODELUL CRIMINALISTIC AL INFRAȚIUNILOR

Mihai GHEORGHITĂ,
prof.univ.,dr.habilitat în drept

SUMMARY

In any scientific discipline correct use of terminology is crucial. We may certainly say the same about the scientific categories of forensic science in recent times, more specifically, the concepts of "forensic characteristic" and "forensic model" of crime, which are still not sufficiently well developed and understood both by scientists and practitioners. The author presents a personal view of the issue.

Metodica descoperirii și cercetării infracțiunilor săvârșite depinde în mare măsură de faptul cum cunosc ofițerii de urmărire penală (anchetatorii), procurorii, lucrătorii operativi modelul criminalistic al infracțiunilor comise, dacă aceștia apreciază just situațiile de urmărire penală care apar la etapa inițială sau ulterioară, precum și de diferitele particularități ale delictului concret și ale persoanei infractorului, soluționează sau nu în ansamblu reușit aceste situații. Este cunoscut faptul că fiecare infracțiune se reflectă în realitatea obiectivă printr-o serie de urme materiale și ideale, însușiri și intermedieri. Anume ele individualizează fiecare act ilicit. La nivel metodologic, cercetarea începe, de obicei, de la urmele infracțiunii, după care se mișcă spre stabilirea circumstanțelor săvârșirii faptei, conducând la identificarea bănuțului, complicilor și a acțiunilor concrete ale acestora.

Studierea și generalizarea practicii de combatere a criminalității le-a permis reprezentanților științei criminalistice să determine legitățile concrete de pregătire, comitere și tănuire a infracțiunilor indiferent de categorie. Unii savanți încă în anii '80 ai secolului trecut au propus ca aceste date să fie întrunite în noțiunea de caracteristică criminalistică a infracțiunilor,¹ alții au pledat și pentru noțiunea de model criminalistic al anumitor categorii, tipuri de infracțiuni.²

Este necesar să subliniem că apariția caracteristicii criminalistice a infracțiunilor drept categorie de sine stătătoare a constituit o realizare importantă a gândirii științifice a savanților-criminaliști. Aceasta fiind, totodată, un rezultat al dezvoltării complexului de noțiuni ale științei,³ care reflectă atitudinea calitativ nouă față de problemele metodicii cercetării infracțiunilor. În legătură cu aceasta, prof. I.Pantelev

menționează, pe bună dreptate, că o legitate a dezvoltării limbii criminalistice o constituie extinderea permanentă a cercului de termeni și definiții în corespundere cu dezvoltarea științei.⁴

Numeroșii savanți-criminaliști ruși conturează diferite niveluri ale caracteristicii criminalistice. Unii dintre ei atribuie caracteristica criminalistică sistemului de informații despre indiciile infracțiunii concrete (N.Selivanov, N.Iablokov, I.Pantelev, V.Klocikov, I.Klikov, G.Gustov ș.a.) sau sistemului de informații despre indiciile criminalistice ale categoriilor și tipurilor de infracțiuni (N.Selivanov, N.Iablokov, I.Pantelev, A.Kolesnicenko, V.Konovalov, V.Klocikov, I.Klikov, G.Gustov, I. Artamonov ș.a.), precum și sistemului de informații despre indiciile infracțiunilor în general (I.Klikov, G.Gustov ș.a.). O astfel de tratare nu poate fi acceptată. În caz contrar, dispar hotarele de delimitare a acestei categorii, ea obținând un caracter universal și nedeslușit, iar destinația categoriei științifice respective rămânând a fi neînțeleasă. Asemenea viziune neadecvată se explică, în opinia noastră, prin diversitatea încărcăturii conceptuale a noțiunii de caracteristică criminalistică. În asemenea condiții, noua categorie științifică din criminalistică nu își poate exercita rolul metodic, informativ, comunicativ și cognitiv.

Existența unor divergențe în opiniile referitoare la natura, esența, destinația științifică și practică a noțiunii de caracteristică criminalistică vine, după părerea noastră, de la interpretarea inițială eronată a noii categorii de "caracteristică criminalistică" a infracțiunilor. Unii criminaliști sunt de părerea că o caracteristică criminalistică este un model al infracțiunilor. Să analizăm noțiunea "caracteristică", făcând abstracție de noțiunea „criminalistică”.

În dicționare termenul „caracteristica” este definit ca descriere, reflectare a calităților, indiciilor, însușirilor caracteristice unui fenomen, unei persoane sau unui obiect. Din punct de vedere criminalistic poate fi caracterizat (descriș) numai ceea ce există în realitate, ce s-a constatat, dar nu ceea ce am dori să descoperim.

Este cunoscut și faptul că orice fenomen, proces sau eveniment are noțiunea și definiția sa. Ultimele pot explica numai un fenomen, eveniment, sau altul, și numai de un anumit nivel ale acestora. Termenii și definițiile corespunzătoare trebuie să indice monosemantic noțiunea (esența) fenomenului, obiectului ori evenimentului care are loc în realitatea obiectivă.

Nerespectarea regulii indicate la formularea caracteristicii criminalistice a infracțiunilor a condus la divergențe în opiniile savanților menționați. Totul depinde însă de ceea ce se subînțelege prin categoriile științifice de caracteristică criminalistică și model criminalistic al infracțiunilor, ce interpretare se acordă conținutului acestora, estimându-se nu numai valoarea teoretică a fiecăreia din aceste categorii, ci și cea aplicativă (practică).

Susținând introducerea noii categorii, numite „caracteristica criminalistică”, se pare că mulți autori, au extins involuntar rolul și conținutul ei. După cum se observă, s-a admis interpretarea conceptuală greșită a însuși termenului „caracteristică”, ceea ce a condus, la substituirea noțiunii, lucru recunoscut, în particular, de unii savanți criminaliști (N.Selivanov, I.Panteleev ș.a.). Ca rezultat, nu numai lucrătorii practicieni din organele de drept, studenții, dar și unii oameni de știință acceptă cu greu noțiunea de „caracteristică criminalistică” drept o totalitate de informații despre, indiciile (urmele) substanțiale și constante ale acțiunilor ilicite dintr-o anumită categorie de infracțiuni, menită să condiționeze legitățile de bază ale descoperirii și cercetării actelor ilicite (prejudiciabile). Aceste date au fost propuse pentru categoria științifică de „model criminalistic al infracțiunilor”

Caracteristica criminalistică este o noțiune dinamică, care reprezintă descrierea urmelor, însușirilor, intermediarilor infracțiunii concrete, a acelor elemente care conturează fenomenul sau unele probe, indicii ale lui luate aparte la o anumită etapă. Această categorie însumează diverse stări calitative și cantitative ale infracțiunii concrete, reflectate sub aspect de urme și probe (în sensul larg al cuvântului). Descriind oral sau în scris urmele, probele infracțiunii cercetate, ofițerul de urmărire penală (anchetatorul), procurorul sau lucrătorul operativ, caracterizează din punct de vedere criminalistic actul infracțional. Deci, ei operează cu această noțiune la orice etapă a investigării, în orice moment, și nu numai pentru sine, dar și raportând starea de lucru pe cauza respectivă procurorului sau conducătorului ierarhic superior. Acumulând anumite date despre infracțiunea cercetată, în orice moment, la orice etapă, ofițerul de urmărire penală, procurorul pot formula caracteristica criminalistică a evenimentului infracțional (după probele documentate), persoanelor implicate.

Caracteristica criminalistică are scopul de a obține (cu ajutorul ei), mai întâi de toate, o imagine mai deplină și mai obiectivă despre actul infracțional depistat și despre persoa-

nele care l-au comis. În al doilea rând, în baza informației culese ea permite a determina direcția cercetării în continuare a cazului și, în al treilea rând, a înainta versiuni reale de urmărire penală, a schița și realiza acțiunile procesuale și măsurile de investigație operativă necesare pentru depistarea și ridicarea probelor.

În legătură cu aceasta unii criminaliști (N.Selivanov, I.Panteleev, V. Tanasevici)³ acordă, pe bună dreptate, o importanță prioritară caracteristicii criminalistice a infracțiunii concrete și nu celei a categoriilor de infracțiuni. Asume caracteristica criminalistica servește scopurilor practice ale cercetării, deoarece descrie datele despre mecanismul și consecințele actului ilicit, despre obiectele reflectate și reflectante care interacționează în procesul comiterii infracțiunii, particularitățile tipologice ale persoanei infractorului și despre alte surse valoroase de informație în vederea soluționării corecte a sarcinilor urmăririi penale. Cât privește totalitatea de informații despre indiciile substanțiale și constante ale unor infracțiuni de anumite categorii, și nu ale acțiunii criminale concrete care condiționează legitățile de bază ale descoperirii și cercetării ei, aceste date, după părerea noastră, trebuie incluse în noțiunea de model criminalistic al infracțiunilor.⁴

Utilizarea modelelor în cercetarea însușirilor diferitelor obiecte și procese este răspândită pe larg în toate domeniile științei și tehnicii, inclusiv în criminalistică.⁵ După cum afirmă, pe bună dreptate, V. Ștoff, „prin model se subînțelege un asemenea sistem reprezentat imaginar ori realizat material care, reflectând ori reproducând obiectul cercetării, e capabil să-l substituie în așa mod, încât studiarea lui să ofere informații noi despre acest obiect”⁶.

Se cunoaște că, de regulă, comiterea oricărei infracțiuni este precedată de etapa pregătitoare: alegerea obiectului atentatului criminal, a metodei și procedurii de săvârșire a actului prejudiciabil, înțelegerea dintre participanți, elaborarea planului de realizare a intenției criminale etc. Asemenea pregătire, de obicei, poartă un caracter stabil și lasă în realitatea obiectivă anumite urme cu caracter material sau ideal. Detaliile specifice ale pregătirii, săvârșirii și tănuirii infracțiunii reflectate în urme au totdeauna o mare importanță pentru criminalistică. În multe privințe ele denotă caracterul individual al fiecărui act socialmente periculos și al comportării infractorilor. Urme suplimentare se formează și la etapa consumării nemijlocite a infracțiunii.

Cercetarea infracțiunilor reprezintă un proces de cunoaștere a faptelor din trecut. Acest proces decurge întotdeauna în deplină corespundere cu legitățile și categoriile generale ale teoriei cunoașterii. Totodată, în acest scop, sunt folosite metodele și procedeele speciale, proprii criminalisticii. Însăși infracțiunea ca eveniment ce s-a produs în trecut, firește, nu poate fi concepută de ofițerul de urmărire penală, procuror, lucrătorul operativ numai prin intermediul „contemplării vii”, adică numai cu ajutorul organelor senzitive. Investigarea fiecărei cauze infracționale întrușipează unitatea senzitivă și logică. De aici rezultă că ofițerul de urmărire penală, procurorul în timpul investigării cauzei operează atât cu caracteristica criminalistică a infracțiunii concrete (stabilind și descriind toate circumstanțele actului ilicit concret), precum și cu modelul criminalistic al categoriei respective de infrac-

țiuni, utilizându-l ca mod de orientare cu ajutorul căruia știe ce fel de urme și unde pot fi găsite).

Pentru elaborarea metodelor particulare, savanții-criminaliști, de la bun început, au studiat și au ținut cont de toate legitățile apariției și reflectării urmelor în realitatea obiectivă, prin urmare, caracterizau anumite evenimente ilicite de același gen. Conform rezultatelor acestor caracteristici se formula, mai apoi, modelul criminalistic al infracțiunilor de o anumită categorie, mai bine zis, pe baza unui ansamblu de caracteristici criminalistice de o anumită categorie, se întocmea modelul criminalistic al unei sau altei categorii de infracțiuni. Acest model criminalistic al infracțiunilor se ia ca bază la cercetarea și descoperirea acestor categorii de infracțiuni.

Ca noțiune generalizată, modelul infracțiunilor are menirea de a servi drept mijloc eficient de orientare și cunoaștere în activitatea de urmărire penală ori de investigație operativă. La nivel de model, infracțiunile de o anumită categorie se reflectă prin toate elementele și legăturile lor formulate nu numai pe baza rezultatelor studierii și generalizării numărului reprezentativ de caracteristici criminalistice ori obținute din alte surse, ci și pe calea gândirii abstracte (științifice, teoretice). Sarcina modelului oricărui tip sau categorii de infracțiuni, în cauza penală respectivă, este ca cele văzute ori obținute în rezultatul generalizării să fie însemnate într-un sistem științific. Or, modul de a gândi, medita, după modelul respectiv, contribuie întotdeauna mai întâi la identificarea infracțiunii și la obținerea datelor noi despre indiciile criminalistice care lipsesc ale faptei. Anume această categorie îndeplinește funcția de interpretare logică a faptelor și evenimentelor. Ea se sprijină pe o anumită structură de date despre faptele criminale omogene, pe experiența acumulată de depistare și cercetare a infracțiunilor analogice, de aceea modelul criminalistic și servește la stabilirea adevărului în cauză.

Prin noțiunea de model criminalistic se are în vedere un sistem concret de date care reflectă urmele (indiciile, particularitățile) caracteristice pentru diferite infracțiuni asemănătoare, însușirile și intermedierile fenomenului de un anumit tip, utilizarea căruia în cazuri concrete poate soluționa problemele cu caracter criminalistic și procesual-penal. Obiecții științifice asupra acestei opinii, până în prezent, n-au fost înregistrate.

Modelul infracțiunilor presupune sistemul fundamentat științific de date (probe), legate și condiționate reciproc între ele, despre cele mai tipice urme, însușiri, indicii și intermedieri ale actelor ilicite și infractorilor de o anumită categorie, care se manifestă în legitățile pregătirii, săvârșirii și tănuirii infracțiunilor și care permit a trage concluzii referitoare la căile optime de cercetare și descoperire. Utilizarea modelului criminalistic în timpul cercetării faptelor ilicite tipice, cunoscute științei și practicii, oferă posibilitatea de a determina prin ce procedeu ori metodă a fost comisă infracțiunea, unde și ce fel de urme ale crimei pot exista, care sunt motivele și condițiile infracțiunii, precum și de a delimita cercul de persoane printre care trebuie organizată căutarea bănuțului, când acesta nu este cunoscut. Anume modelul criminalistic le servește ofițerului de urmărire penală (anchetatorului), procurorului drept reper la alegerea variantei optime de cercetare, care ar asigura dezvăluirea mai rapidă și deplină a infracțiunii.

În procesul cercetării oricărui act ilicit, ofițerul de urmărire penală, procurorul utilizează activ ambele categorii,

conducându-se de modelul criminalistic al infracțiunilor respective, formulează caracteristica criminalistică a infracțiunii concrete. Acestea interacționează și corelează între ele ca particularul – caracteristica criminalistică – cu generalul – modelul criminalistic. În mediul real de utilizare aceste noțiuni trebuie înțelese ca două categorii de sine stătătoare care vizează niveluri absolut independente de cunoaștere.

Modelul criminalistic poate fi utilizat nu numai pentru algoritmizarea procesului de cercetare și descoperire a categoriilor de infracțiuni, ci și pentru determinarea caracteristicilor criminalistice ale infracțiunilor concrete, a unor laturi ale acestora. Caracteristica criminalistică, la rândul său, servește pentru construirea, precizarea și completarea modelului criminalistic al unei anumite categorii de infracțiuni.

După cum am menționat, caracteristica criminalistică a infracțiunii poate fi examinată ca o categorie ce se referă la o anumită etapă și stare de cercetare a actului ilicit. Ea reflectă acele urme, indicii, intermedieri care au fost depistate și documentate de organele de urmărire penală. Drept categorie generală a delimitării tipurilor de infracțiuni servește modelul criminalistic. Aceste două noțiuni se află în strânse relații și se condiționează reciproc, având aceeași structură și conținut, dar fiind de nivel diferit. Caracteristica criminalistică – la nivel de infracțiune concretă, iar modelul criminalistic – la nivel de categorie, tip, grup de infracțiuni.

Analiza practicii de cercetare și descoperire a infracțiunilor și studierea experienței de combatere a acestora ne permite să nominalizăm următoarele elemente substanțiale ale modelului criminalistic:

- a) date despre frecvența săvârșirii infracțiunilor (situațiile) și versiunile tipice ale acestora;
- b) date despre metodele și procedeele (mecanismul) de realizare a intenției criminale;
- c) date despre urmele și consecințele faptei prejudiciabile;
- d) date despre specificul obiectului atentatului criminal și victima infracțiunii;
- e) date despre personalitatea infractorului și a complicilor săi;
- f) datele despre cauzele care au generat și despre circumstanțele care au contribuit la comiterea infracțiunii.

Elementele indicate ale modelului criminalistic alcătuiesc structura și conținutul teoretic al acestuia. După această structură a modelului criminalistic al infracțiunilor de o anumită categorie poate fi formulată și caracteristica criminalistică a infracțiunii concrete.

În sarcina ofițerului de urmărire penală, a procurorului care cercetează infracțiunea se impune folosirea competență a noțiunii de model criminalistic pentru ca acesta să le servească drept reper la stabilirea tuturor datelor și circumstanțelor în cauza respectivă.

Toate acestea sunt legate reciproc și, în ansamblu, explică actul infracțional comis. Dacă unele date lipsesc la începutul cercetării, mai apoi, cu ajutorul modelului criminalistic, se poate stabili ușor: care sunt aceste date, unde pot fi găsite și cum anume pot fi stabilite.

Astfel, modelul criminalistic facilitează ideea de a profita nu numai de totalitatea de date necesare pentru stabilirea deplină și obiectivă a infracțiunii în cauză, dar, într-o anumi-

тă măsură, determină consecutivitatea acțiunilor ofițerului de urmărire penală, ale procurorului la cercetarea faptei, fiindcă anume modelul criminalistic are menirea de a stabili legăturile dintre elementele disparate, izolate la prima vedere. Această modelare, în situațiile de cercetare a infracțiunilor, reprezintă o unitate organică dintre procesul logic și cel senzorial, fapt care permite completarea datelor care lipsesc și explicarea circumstanțelor necunoscute.

Vezi:

1. Криминалистическая характеристика преступлений. Сборник научных трудов. М., 1984.
2. Mihai Gheorghîță. Criminalistica. Partea I. Introducere în criminalistică. Chișinău, 1995, p.72-81.
3. Despre limba științei criminalistice, perfecționarea terminologiei și a aparatului de noțiuni a se vedea: Белкин Р.С. Курс советской криминалистики. Москва, 1978, т.2, с.189-232.
4. Пантелеев И.Ф. Закономерности развития языка криминалистики. В сб.: Актуальные проблемы раскрытия преступлений. – М.: ВЮЗИ, 1985. с. 3.
 - См.: Криминалистика: Учебник/Под ред. Л. Я. Дряпкина, В. Н. Карагодина: Юрид. лит., 2004 г.; Криминалистика: Учебник/Под ред. А.Г. Филиппова М.: Из-во Юрайт; ИД Юрайт, 2011 и др.
 - Криминалистика: Курс лекций / Н.Г. Шурухов. М.: Зксмо, 2006.
 - См.: Зеленовский Я. Организация трудовых коллективов. Введение в теорию организации и управления. Перевод польского. – М.: прогресс, 1971. с.22.
 - Термин «характеристика» по разъяснению Института русского языка РАН, кроме узкоспециального математического употребления, используется в двух общепотребительных значениях: процессуальном (описание) и предметном (документ). (См. также: Кондаков Н.И. Логический словарь. – М.: 1971, с. 584). Большая советская энциклопедия. – М.: 1957. т. 46, с. 67; Советский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия, 1983. с. 1436; Ожегов С.И. Словарь русского языка. – М.: Рус. Яз., 1978. с. 790; Даль В.И. Толковый словарь живого великорусского языка. – М.: Рус. Яз., 1981-82. т. IV., с. 542 и др.
 - Под описанием во всех словарях имеется в виду функция научного исследования, состоящая в фиксации результатов опыта, наблюдений с помощью определенных систем обозначения, принятых в науке. (См.: Советский энциклопедический словарь... с. 928; Ожегов С.И. Словарь русского языка... с. 414; Даль С.И. Толковый словарь живого великорусского языка... т. II. С. 679 и др.).
 - См.: Васильев А.Н., Яблоков Н.П. Предмет, система и теоретические основы криминалистики. – М.: Изд. МГУ, 1984. с. 113; Белкин Р.С. Курс советской криминалистики. – М., 1979, т. 3, с. 187-188; Белкин Р., Быховский И., Дулов А. Модное увлечение или новое слово в науке? – «Соц. законность», 1987, № 9. с. 56.
 - О языке науки криминалистики, совершенствование ее терминологии и понятийного аппарата. – См.: Белкин Р.С. Курс советской криминалистики. – М.: Академия МВД СССР, 1977, т. 1, с. 189-232.
 - См.: Сифоров В.И. Информология и научно-технический прогресс. В сб.: Кибернетика и диалектика. – М.: Наука, 1978, с. 84.

- Пантелеев И.Ф. Закономерности развития языка криминалистики. В сб.: Актуальные проблемы раскрытия преступлений. – М.: ВЮЗИ, 1985. с. 3.
- См.: Арцишевский Г.В. Выдвижение и проверка следственных версий. – М.: Юрид. лит., 1978, с. 4.
- Как отмечает академик В.Н. Кудрявцев, все представления о преступлении – только модели. В целях познания реальности они могут быть построены в различной последовательности и иметь много вариантов. (См.: Кудрявцев В.Н. Взаимосвязь элементов преступления. – «Вопросы борьбы с преступностью». Вып. 25, - М., 1976, с. 65).
- Яблоков Н.П. Криминалистические характеристики преступлений. В кн.: Криминалистика социалистических стран. Под ред. проф. В.Я. Колдина. – М.: Юрид. лит., 1986. с. 122-123.
- См.: Селиванов Н.А. Криминалистические характеристики преступлений и следственные ситуации в методике расследования. «Соц. законность», 1978, № 2, с. 57; он же: Советская криминалистика: система понятий. – М.: Юрид. лит., 1982. с. 130.
- См.: Пантелеев И.Ф. методика расследования преступлений. – М., 1975. с. 9; он же: Теоретические проблемы советской криминалистики. – М.: ВЮЗИ, 1980. с. 82-89; Криминалистика. Учебник / Под ред. И.Ф. Пантелеева, Н.А. Селиванова. – М.: Юрид. лит., 1984. с. 365-377.
- См.: Танасевич В.Г. Значение криминалистической характеристики преступлений и следственных ситуаций для методики расследования преступлений. В сб.: Актуальные проблемы советской криминалистики. – М., 1980. с. 83-85.
- Термин «модель» (от латинского «modulus» - мера, образец) трактуется как любой образ (мысленный или условный: изображение, описание) какого-либо объекта, процесса или явления («оригинала» данной модели), используемый в качестве его «заместителя», «представителя». (См.: Советский энциклопедический словарь. – М.: Советская энциклопедия 1980. с. 828).
- Применительно к расследованию преступлений метод моделирования или его отдельные стороны рассматриваются в работах В.с. Митричева, Н.А. Селиванова, И.М. Лузгина, Р.С. Белкина, А.Р. Ратунова, Л.Е. Ароцкера и др.
- См.: Штофф В.А. Моделирование и философия. – М., 1966. с. 197.
- Лузгин И.М. Моделирование при расследовании преступлений. – М.: Юрид. лит., 1981, с. 7.
- В юридической литературе предложены различные классификации моделей. См.: Хлынцов М.Н. Криминалистическая информация и моделирование при расследовании преступлений. – М., 1966. с. 3; Глинский Б.А. Грязнов Б.С. и др. Моделирование как метод научного исследования. – М.: 1965. с. 71.; Лузгин И.М. Указанная выше работа. С. 7 и др.
- См.: Артамонов И.И. Методологические аспекты криминалистической характеристики. В сб.: Криминалистическая характеристика преступлений. – М., 1984. с. 67.
- Маркс К. и Энгельс Ф. Соч. т. 25, ч. I, с. 343.

Легкой жизни я просил у Бога

Знаки припоминания

*Легкой жизни я просил у Бога:
Посмотри, как мрачно все кругом.
Бог ответил: подожди немного,
Ты Меня попросишь о другом.*

*Вот уже кончается дорога,
С каждым годом тоньше жизни нить...
Легкой жизни я просил у Бога,
Легкой смерти надо бы просить...*

Иван Тхоржевский 1878 – 1951 (Ростов-на-Дону)

RECALIFICAREA LOCAȚIUNII ÎN RAPORTURILE DE TRANSPORT FERROVIAR AL BUNURILOR

Dorin CIMIL,
doctor în drept, conferențiar universitar
Facultatea de Drept,
Universitatea de Stat din Moldova,
avocat, Biroul Asociați de Avocați
„Facultatea de Drept”

Alexandru BOT,
magistru în drept,
avocat-stagiar,
Biroul Asociați de Avocați
„Facultatea de Drept”

The economical extension of lease contracts requires for the contract parties not only to identify solutions that would serve the interest for mutual profit, but even to invest their convention with a correct regulation formula. None the less, this task is not foreign for the rail transport sector, through which the exchange of goods and property values was undeniably accelerated. Thus, in this study we analyzed certain problems related to rail transport lease contracts. Problems that regard not only the nature of transport lease, but even the probability of its existence in the case that the tenant does not have the proper possibility exploit the railway equipment.

Fenomenul extinderii locațiunii, ca gen de activitate comercială, impune participanților la circuitul civil identificarea de soluții care ar servi nu numai profitului mutual, dar și reglementării corecte a raporturilor stabilite între părțile contractante.

Aceste sarcini nu sunt străine nici ramurii transporturilor, prin intermediul căreia schimbul de bunuri și valori patrimoniale a primit un impuls incontestabil, accelerând nu numai încheierea contractelor aferente, dar și executarea lor.

Locațiunea unităților de transport reprezintă pentru unele ramuri ale economiei o componentă importantă a activității comerciale, rezultând din faptul că, odată cu trecerea la relațiile de piață, dotările financiare din partea statului s-au redus drastic.

Concomitent s-au identificat cerințe social-economice care au făcut posibilă extinderea instrumentului locațiunii și în transporturi. În special, fiind vorba despre mărirea cercului de persoane antrenate în activitatea de locațiune a transportului, apariția noilor varietăți de folosire a bunurilor străine (ex. leasingul) și nu în ultimul rând supraaglomerarea pieții cu unități de transport.

De exemplu, în domeniul naval, locațiunea se realizează în forma a două contracte distincte: contractul de navlosire pe timp (*time-charter*) și contractul de închiriere a navei nude (*bareboat charter*)¹. Primul presupunând că armatorul deține obligația să pună la dispoziția navlositorului nava în bună stare de navigabilitate, dotată corespunzător și completată cu echipajul regulamentar, pentru a fi folosită în scopurile stipulate, al doilea – transmiterea navei neutilate și fără echipaj.

Natura juridică a acestor contracte a fost amplu discutată în doctrină, fiind înaintate idei conform cărora contractul de *time-charter* este o construcție convențională complexă, reunind elemente de locațiune a unității de transport și de prestări servicii de dirijare și exploatare tehnică a mijlocului². Însă, pornind de la caracterul numit al acestui contract, doctrina a explicat că elementul echipării navei nu evoluează până la limita unui indice al complexității contractului, ci al calificării lui ca atare³, fiind direct legat de folosința bunului.

Un alt element calificativ al contractului de *time-charter* și *bareboat-charter* este considerată capacitatea vasului maritim de a naviga, ceea ce îi imprimă posibilitatea de a fi utilizat într-un spectru larg de activități, care nu vor fi în contradicție cu cauza locațiunii ca atare. Aceste rațiuni trebuie analizate în contrast cu exploatarea unei garnituri de tren. Astfel încât, transportul feroviar prestează un spectru redus de servicii: transportul de mărfuri și pasageri. Garnitura de tren este tehnic și economic destinată doar prestării acestui gen de servicii. Locatarul, astfel, nu valorifică niciun interes doar față de mișcarea vagoanelor, deoarece exploatarea acestora nu poate suplini alte scopuri decât cele de transport pe calea ferată⁴.

Însă, această constatare nu epuizează subiectul locațiunii feroviare și, în sensul celor menționate, trebuie să accentuăm că procesele de modificare a relațiilor comerciale din domeniul transporturilor, nu a ocolit nici acest sector. Astfel, arareori practica judecătorească e chemată să soluționeze litigii care vin să evidențieze punctele vulnerabile ale reglementării raporturilor civile din sectorul analizat.

De exemplu, din conținutul unei cauze civile naționale⁵ reținem că, la data de 7 iunie 2004, între ÎS „Calea Ferată din Moldova” și SRL A. a fost încheiat contractul de locațiune, în temeiul căruia locatarul a transmis în folosința temporară vagoane, iar SRL A., în calitate de locatar, s-a obligat să achite chiria acestora. Din datele dosarului rezultă că exploatarea economică a respectivelor vagoane urma să se realizeze pe teritoriul Federației Ruse, fără specificarea expresă a dreptului locatarului de a transmite terților respectivele bunuri în sublocațiune.

Deși litigiul s-a inițiat cu pretenția încasării datoriei pentru chiria neachitată în termen, totuși pe parcursul judecării cauzei în primă instanță, cât și în ordinea exercitării căilor de atac, conținutul lui a venit să releve o serie de întrebări direct legate de noțiunea calificării locațiunii feroviare.

Astfel, prima chestiune pe care dorim să o abordăm în limitele acestui studiu ține de posibilitatea identificării „vagonului” în calitate de obiect material al locațiunii. În acest context, în corespundere cu art.33 alin.(1) din Codul transportului feroviar⁶ se reglementează că transportul de mărfuri, bagaje și mesagerii pe calea ferată se efectuează în vagoanele și containerele parcului de transport feroviar, precum și în vagoanele care sunt proprietate a persoanelor fizice și juridice sau care sunt arendate de acestea. Dincolo de utilizarea improprie a verbului a arenda, este suficient de evident că norma citată pune accentul pe noțiunea de transport, presupunând că orice contract de locațiune a vagoanelor înglobează ca obiect și cauză juridică destinația utilizării lor pentru necesitățile de transport al mărfurilor sau călătorilor. Astfel, considerăm că predarea vagoanelor către un terț însumează rapoarturi de locațiune, doar dacă folosința ultimului se concretizează în utilizarea acestor bunuri pentru activitatea de transport. Altfel spus, în circumstanța în care terțul este în imposibilitate de a asigura destinația economică a bunului (ex. lipsa de utilaj propulsor) sau dacă activitatea lui presupune asigurarea intermedierei dintre oferta locatarului și cererea locatarului, atunci calificarea obligațiilor dintre părți însumează un orice alt contract, numai nu cel de locațiune.

Doctrina franceză⁷, în acest sens, evidențiază că locatarul nu are doar dreptul de folosință asupra lucrului. În multe cazuri, el trebuie să-l exploateze. Această obligație rezultă din anumite statute speciale și se explică prin două rațiuni diferite: există, adesea, o asocierea de interese dintre locator și locatar, primul trăgând avantaje din exploatarea lucrului său (...), iar protecția pe care le-o acordă locatarilor statutele speciale cere ca aceștia să fie efectiv exploatanți: neexploatarea sau exploatarea sunt motive de reziliere și de reînnoire a contractului de locațiune.⁸

În domeniul transportului feroviar, trebuie să reținem că exploatarea *de facto* a vagoanelor, poate fi realizată doar în condițiile în care locatarul asigură propulsia acestora, fie prin intermediul capacităților de autopropulsie a bunurilor proprii sau preluate în locațiune, fie cu concursul terților antrenați în executarea contractului în cauză. Altfel spus, doar în cazul în care vagonul este dotat cu motor sau este echipat la o locomotivă autopropulsată, pu-

tem afirma că locatarul respectivului își execută obligația de exploatare a bunului transmis în locațiune.

Nu în zadar, conform Regulilor de exploatare a căii ferate⁹, se disting mai multe categorii de bunuri care participă la activitatea de transport feroviar, în funcție de echiparea lor cu agregate capabile să asigure mișcarea lor pe șenile. Astfel, conform actului normativ citat, sunt diferențiate locomotivele, motolocomotivele, vagoanele-motor, vagoanele, unitățile de material rulant automotor etc.

Mai mult decât atât, capacitatea de autopropulsie a unui bun care participă la activitatea de transport feroviar ne permite să decidem și asupra faptului dacă lucrul în cauză este sau nu un vehicul, respectiv - dacă raportul juridic dintre părți este sau nu o locațiune a unei unități de transport. Dacă apelăm la textul Codului penal, reținem că, în conformitate cu art.132 Cod penal, prin mijloace de transport se înțeleg toate tipurile de automobile, tractoare și alte tipuri de mașini autopropulsate, tramvaiele și troleibuzele, precum și motocicletele și alte mijloace de transport mecanice¹⁰. Or, sintagma „alte mijloace de transport mecanice” subînțelege orice mecanism pus în mișcare cu ajutorul unui motor cu volumul de lucru nu mai mic de 50 cm³ și este subiect al regulilor de securitate a circulației rutiere și exploatare a mijloacelor de transport¹¹.

De altfel, aceleași prevederi pot fi indirect regăsite și în textul normelor civile, care reglementează răspunderea posesorului unui izvor de pericol sporit. Astfel, conform accepțiunii doctrinare¹² un izvor de pericol sporit este obiectul lumii materiale care dispune de însușiri periculoase și care în procesul exploatării nu pot fi controlate pe deplin de către om, creând prin aceasta un grad sporit de cauzare a prejudiciului. Respectiv, în limita în care exploatarea vagonului lipsit de motor, nu se poate realiza decât prin propulsia descrisă de un alt bun, vagonul în cauză în starea sa statică sau separat de locomotivă nu întrunește condițiile unui izvor de pericol sporit. Ceea ce presupune că vehiculele, care exclud posibilitatea dirijării lor (remorcă, semiremorcă, vagonul neechipat cu agregate de rulare etc.), nu pot fi atribuite obiectelor contractului de locațiune a mijloacelor de transport¹³.

Or, dacă e să facem în mod repetat un apel la doctrină, atunci trebuie să reținem că una din premisele reglementării locațiunii unităților de transport constă în faptul că respectivele bunuri sunt atribuite categoriei de izvor de pericol sporit. Circumstanța în cauză solicită o reglementare de detaliu a relațiilor ce presupun transmiterea de la posesor către terț a folosinței bunului pentru dobândirea unui venit comercial. Se menționează că anterior practica juridică era cointereseată în reglementarea locațiunii unităților de transport pentru necesitățile de consum¹⁴. Însă, în contextul dezvoltării relațiilor comerciale arealul problemelor de drept s-a extins considerabil, inclusiv în partea posibilității de locațiune a bunurilor care participă la activitatea de transport.

Reieșind din cele menționate, pot fi evidențiate condițiile necesare angajării bunurilor în cadrul raporturilor de locațiune a mijloacelor de transport¹⁵, condiții care, de altfel, sunt comune și sectorului feroviar:

1. *Trebuie să constituie izvoare de pericol sport;*
2. *Prin construcția lor sunt destinate pentru deplasarea în spațiu;*
3. *Necesită a fi dirijate și exploatate tehnic de către oameni.*

Sintetizând cele expuse până la acest rând, trebuie să concluzionăm că locațiunea vagoanelor nu e posibilă decât sub rezerva asumării de către locatar a obligației de exploatare a acestora, presupunând necesitatea deținerii de către ultimul, cu titlu real sau relativ, a unei unități de material rulant automotor, care ar permite deplasarea efectivă a garniturii constituite pe șinele feroviare.

Totodată, închirierea unui vagon lipsit de capacitate de autopropulsie nu poate fi calificată ca însumând elementele unui contract de locațiune a unei unități de transport. Incontestabil e vorba despre o varietate a locațiunii din domeniul transporturilor, presupunând chiria unor bunuri utilizate în activitatea feroviară, însă a căror folosință nu determină pentru locatar răspunderea specifică posesorului de izvor de pericol sport sau pentru oricare altă obligație aferentă acestuia.

Revenind la subiectul vagoanelor, menționăm că doctrina rusă¹⁶ reiterează că transmiterea în locațiune doar a vagoanelor reprezintă o activitate inutilă. Însăși vagoanele nu reprezintă unități de transport, deoarece ele nu pot asigura necesitățile expeditorilor, antrenând în transportul de bunuri. Depozitarea mărfii în vagoane nu este suficientă, deoarece se reclamă atașarea acestor vagoane la o locomotivă magistrală. În cazul unei locomotive care-i aparține sau este închiriată de o companie operatoare, activitatea acesteia nu va diferința de cea a unui transportator. Însă, companiile operatoare nu dețin locomotive magistrale și nici nu le închiriază, respectiv, ele nu sunt echipate pentru presta propriile servicii de transport, în sensul în care acestea sunt definite de legislația civilă. În Federația Rusă, de exemplu, garnitura de vagoane este, de regulă, plasată pe șinele de locomotivele expeditorului de bunuri, fiind ulterior preluată de locomotiva magistrală a proprietarului de vagoane – SA „Căile Ferate Ruse”. Deci, anume SA „Căile Ferate Ruse” trebuie recunoscută în calitate de companie, care nu numai permite accesul la infrastructura căii ferate, ci asigură și propulsia de locomotivă (analoaga remorcajului). Deci, e incidentă întrebarea vizavi de persoana cu care SA „Căile Ferate Ruse” încheie contractul de prestări servicii vizând propulsia de locomotivă, fiind vorba fie de compania operatoare, fie de expeditorul de mărfuri. Or, practica constată faptul că niciuna din ele nu e parte contractantă¹⁷!

Cum a fost deja accentuat, încheierea și executarea contractelor de transport nu ține de competența companiilor operatoare, deoarece ele posedă vagoane, însă nu dețin locomotive. Astfel încât, acestea sunt în situația în care trebuie să încheie două contracte cu gestionarul infrastructurii de cale feroviară:

- a. *Privind permiterea accesului la infrastructura de cale ferată;*
- b. *Privind prestarea serviciilor de propulsie de locomotivă.*

Mai interesată e situația subiecților care nu posedă nici vagoane și nici locomotive. Or, reieșind din cele analizate mai sus, aceștia vor fi condiționați să încheie, de asemenea două contracte separate, care se vor concretiza, însă, instrumentele locațiunii de vagoane și de prestări servicii vizând propulsia de locomotivă¹⁸.

Astfel, dacă e să revenim la speța ÎS „Calea Ferată din Moldova” către SRL A.¹⁹, atunci trebuie să constatăm că ultimul (locatarul) nu deține careva utilaj de autopropulsie a vagoanelor primite și conform conduitei pe care a abordat-o pe tot parcursul executării contractului acesta nu a asigurat exploatarea vagoanelor primite prin a le mobiliza în procesul de transport feroviar. Dimpotrivă, cu acordul tacit al locatorului, SRL A. a transmis în „sublocațiune” unei companii din Federația Rusă vagoanele menționate. Or, comerciantul din Rusia, prin locomotivele ce le avea în folosință, a asigurat exploatarea destinației economice a bunurilor respective.

În ceea ce privește esența locațiunii în domeniul transportului feroviar, Curtea Supremă de Justiție a considerat că raportul tripartit dintre ÎS „Calea Ferată din Moldova”, SRL A. și comerciantul rus sub niciun aspect nu cumulează elementele unor drepturi de folosință a bunurilor, cu posibilitatea predării lor în sublocațiune. Respectiv, analiza Curții s-a concentrat asupra recalificării²⁰ acestor relații de drept.

În această ordine de idei, art.725 alin.(2) Cod civil prevede că contractul se interpretează după intenția comună a părților, fără a se limita la sensul literal al termenilor utilizați. Iar în conformitate cu art.726 Cod civil la interpretarea contractului se va ține cont de natura lui, de circumstanțele în care a fost încheiat, de interpretarea care este dată acestuia de către părți sau care poate fi dedusă din comportamentul lor de până la și de după încheierea contractului, precum și de uzanțe. Urmând logica Curții, anume din comportamentul părților, ar urma să deducem că locatorul fiind conștient de faptul că locatarul *ab initio* este în imposibilitate de a exploata bunurile date în locațiune, conform destinației lor economice, conștientiza că raporturile de transmitere a posesiei și folosinței pur și simplu sunt lipsite de efecte juridice. Altfel spus, imposibilitatea exercitării locațiunii *de facto* angajează pentru acest contract aplicabilitatea regulii conform căreia actul juridic civil încheiat fără cauză nu poate avea niciun efect. Respectiv, înțelegerea dintre părțile litigiului urma să îmbrace forma unui contract de comision, deoarece locatarul și-a înțeles executarea obligațiilor prin a angaja terți interesați în exploatarea capacităților de transport a vagoanelor, obținând profit din diferența prețului achitat de către terți și celui încasat de proprietarul bunurilor.

Totuși, anume pentru speța menționată, itinerarul calificării date de forul judiciar devine caduc odată ce este confruntat de anumite reglementări de sorginte privat internațional. În acest sens, evidențiem că în conformitate cu pct. 1.2 al Acordului privind normele de exploatare, de evidență prin numere și efectuarea achitării pentru folosirea vagoanelor de marfă, transmise în locațiune și efectuarea curselor internaționale, adoptat în orașul As-

tana la data 17-19 mai 2007 de către Consiliul pentru problemele transportului feroviar a Comunității Statelor Independente, *predarea în locațiune sau încetarea contractului de locațiune a vagoanelor, inclusiv rezilierea anticipată, se efectuează de către partea proprietară a vagoanelor doar când respectivele se află pe teritoriul ei*. Considerăm că determinant pentru interpretarea textului sus-evidențiat este elementul teritorialității, care, pe de-o parte, împiedică părțile contractante să decidă asupra locațiunii bunurilor, atât timp cât ele nu se află pe teritoriul național al proprietarului, iar, pe de altă, parte fac imposibilă consumarea raporturilor de comision în cazul când comisionarul își asumă obligația de a negocia și încheia un contract de locațiune într-un stat altul decât Republica Moldova. Altfel spus, soluția dată de Curtea Supremă de Justiție cel puțin urma să identifice dacă raportul tacit asumat de ÎS „Calea Ferată Moldova” în partea comerciantului rus îmbrăca sau nu conținutul unei locațiuni, în sensul în care rămâne în continuare incert faptul dacă aceasta a fost încheiată pe teritoriul Republicii Moldova sau nu. În ipoteza în care predarea vagoanelor către terțul din Rusia s-ar fi produs în afara hotarelor țării, rămâne în continuare deschisă întrebarea calificării raportului tripartit.

Respectiv, considerăm utilă reiterarea elementelor ce compun ecuația, căreia îi încercăm să-i găsim soluția. Astfel, e suficient să ne aducem aminte că ÎS „Calea Ferată Moldova” i-a transmis SRL A. posesia și folosința a 40 vagoane. Or, sub niciun aspect nu poate fi constatată prezența unor raporturi de reprezentanță, în limita în care obiectul obligațiilor dintre contractanți presupune relații translativ de posesie și folosință, deoarece conform art.1601 alin.(1) Cod civil prin contractul de comision, o parte (comisionar) se obligă să încheie acte juridice în nume propriu, dar pe contul celeilalte părți (comitent), iar aceasta să plătească o remunerație (comision). Reținând că SRL A. nu e posesoare de material rulant autopropulsor, circumstanțele speței, totodată, ne impun să acceptăm necondiționat faptul că între ÎS „Calea Ferată Moldova” și SRL A. este stabilit un raport de folosință a vagoanelor, trunchiat, însă, de elementul exploatării lor; condiție care nu ne permite evidențierea unei autentice locațiuni. Totuși, această carență contractuală poate fi înlăturată fie după modelul lui Belov V. prin încheierea unei convenții de prestări servicii vizând propulsia de locomotivă, fie exercitarea folosinței bunurilor prin angajarea unui terț ce va asigura propulsia acestora prin propriile mijloace tehnice.

În acest sens, renunțăm la ideea unui contract de sublocațiune încheiat între comerciantul rus și SRL A., deoarece atât timp cât în sarcina ultimului nu pot fi puse obligații depline de locatar, nu pot fi întrunite temeiurile apariției unor raporturi de sublocațiune. Astfel, reamintindu-ne regula art.729 alin.(1) Cod civil, care prevede că clauzele contractului se interpretează în sensul în care pot produce efecte, dar nu în sensul în care nu ar produce niciun efect, trebuie să înțelegem sarcina comerciantului rus nu în sensul în care ar deține statutul de sublocatar, ci în sensul în care și-ar asuma obligații de terț executor al contractului de locațiune. Or, anume așa:

a) constatăm validitatea juridică a raporturilor translativ de posesie și folosință a vagoanelor stabilite între ÎS „Calea Ferată Moldova” și SRL A.;

b) înlăturăm efectul juridic al principiului teritorialității încheierii contractului de locațiune a vagoanelor în spațiul CSI;

c) putem explica statutul juridic al comerciantului rus, relativ ÎS „Calea Ferată Moldova” și SRL A.

d) se justifică faptul stabilirii de raporturi juridice directe între ÎS „Calea Ferată Moldova” și terțul din Federația Rusă. Or, conform regulii generale, atât comisionul, cât și sublocațiunea elimină relația juridică dintre creditor și terț.

Efectul juridic al celor evidențiate constă în faptul că atât SRL A., cât și comerciantul rus, reprezintă pentru ÎS „Calea Ferată Moldova”, o unică parte locatară. Sediul juridic al celor deduse de instanța de judecată, se află consemnat în art.581 alin.(1) Cod civil, conform căruia dacă din lege, contract sau din natura obligației nu reiese că debitorul urmează să execute obligația personal, aceasta poate fi executată și de un terț. În astfel de cazuri, creditorul este obligat să accepte executarea propusă de terț pentru debitor.

Accentuăm că acțiunile părților, orientate spre realizarea conținutului juridic al relațiilor stabilite între ei, respectă pe deplin formula terțului executor. Or, ea este condiționată de regula conform căreia executarea propusă de terț nu trebuie să fie orientată spre înlocuirea creditorului, astfel încât drepturile și obligațiile de locatar al ÎS „Calea Ferată Moldova” au rămas neschimbate prin asumarea exploatării vagoanelor de către comerciantul rus.

În ceea ce privește, raporturile dintre terț și locatarul SRL A. acestea pot fi guvernate de regulile oricărui instrumente ce le permite colaborarea mutulă în sensul posesiei și folosinței acestor vagoane. Nu este exclusă, deci, nici prezenta relațiilor de reprezentare, presupunând posibilitatea deplasării elementului de comision către subiecții ce constituie partea locatară. În acest sens, rolul de comitent nu-l va deține ÎS „Calea Ferată Moldova”, ci comerciantul rus interesant în încheierea locațiuni pe rol de locatar. Or, invocăm că reglementările relative instituției de comision nu condiționează contractarea de către comisionar a unor convenții în care comitentul și-ar asuma doar statutul de creditor.

Trasând anumite concluzii pe marginea celor expuse, considerăm utilă recomandarea conform căreia încheierea contractelor de locațiune în domeniul feroviar trebuie obligatoriu să înglobeze elementul exploatării mijloacelor care participă la transportul de bunuri. Anume exploatarea de către locatar a obiectului, prin asigurarea propulsiei materialului rulant, devine determinantă pentru calificarea raportului juridic de posesie și folosință ca îmbrăcând forma unei locațiuni. Dimpotrivă, în lipsa acestui element, părțile sunt condiționate să-și asume o conduită străină relațiilor de locațiune, având posibilitatea de a opera fie în limita unor raporturi intermediere pentru identificarea terțului ce-și asuma exploatarea, fie în direcția încetării raporturilor contractuale pentru imposibilitatea asumării cauzei de posesiei și folosinței mijloacelor rulante care participă la transportul feroviar.

Referințe bibliografice:

1. Art.205 din Codul navigației maritime comerciale al Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr. 599 din 30 septembrie 1999, MO 1-4 din 11.01.2001.
2. Атаян С., Квалифицирующие признаки договора аренды транспортных средств / Законодательство, н. 11, 2000, p. 79.
3. Ibidem, p. 80.
4. Idem.
5. Decizia Curții Supreme de Justiție din 10.11.2011, dosarul nr. 2rae-293/11, cauza economică: ÎS „Calea Ferată din Moldova” către SRL A. cu privire la încasarea datoriei.
6. Codul transportului feroviar, adoptat prin Legea nr. 309-XV din 17 iulie 2003, M.O. nr. 226 din 14 noiembrie 2003.
7. Philippe Maularie, Laurent Aynès, PierreYves Gautier, Contractele speciale, coordonator al ediției în limba română avocat Marius Șcheaua, traducere de Diana Dănișor, ed. Walters Kluwer România, p. 370.
8. Art.L. 145-8 din Codul Comerțului al Republicii Franceze.
9. Ordinul Ministerului Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor pentru aprobarea Regulilor de exploatare a căii ferate, nr. 90 din 12 mai 2005, M.O. nr. 139-144 din 21 octombrie 2005.
10. Codul penal al Republicii Moldova, adoptat prin Legea 985-XV din 18 aprilie 2002, M.O. 72-74 din 14 aprilie 2009.
11. Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție, Despre practica judiciară cu privire la aplicarea legislației în cadrul examinării cauzelor penale referitor la încălcarea regulilor de securitate a circulației și de exploatare a mijloacelor de transport, nr. 20 din 8 iulie 1999.
12. Bloșenco Andrei, Comentariul Codului civil al Republicii Moldova, coordonatori: Mihail Buruiană, Oleg Efrim, Nicolae Eșanu, Volumul II, ed. ARC, 2006, p. 1079.
13. Микрюков В.А., Микрюкова Г.А., Проблемы договора аренды транспортных средств / Законодательство, н. 10, 2010, p. 51.
14. Красавчиков О.А., Договор проката легковых автомашин (к проектам Гражданского кодекса и Гражданского процессуального кодекса) / Советское государство и право, 1964, № 11 // http://www.wolters-kluwer.ru/ai/book.26691/file_chapt/g461.pdf, p. 4-5.
15. Микрюков В.А., Микрюкова Г.А., op. cit., p. 51.
16. Белов В.А., Гражданско-правовые формы железнодорожной перевозки грузов (в свете структурной реформы железнодорожного транспорта, проводимый ОАО «РЖД» и его дочерними компаниями) / Законодательство, н. 8, 2010, p. 53.
17. Idem.
18. Ibidem, p. 54.
19. Decizia Curții Supreme de Justiție din 10.11.2011, dosarul nr. 2rae-293/11, cauza economică: ÎS „Calea Ferată din Moldova” către SRL A. cu privire la încasarea datoriei.
20. Cimil Dorin, Instituția calificării contractelor civile / Revista Națională de Drept, nr. 4, Chișinău, 2011, p. 14.

Știați că?

Exercițiile fizice moderate previn diabetul. Specialiștii spun că plimbarea în pas mai rapid câte două ore și jumatate pe săptămână scade considerabil riscul de a vă îmbolnăvi de diabet.

Spanacul îmbunătățește vederea. Cercetătorii din diferite țări au ajuns la concluzia că dacă folosiți de cinci ori pe săptămână spanac, riscul apariției cataractei scade cu 77 la sută. Iar papaya conține un oxidant foarte puternic care blochează lumina ultravioletă dăunătoare.

Două cești de cafea pe zi scad cu 40 la suta riscul apariției pietrelor la vezica biliară?

Consumul moderat de alcool previne boala lui Alzheimer. Un studiu de șase ani întreprins la Universitatea Erasmus (Olanda) a stabilit că la persoanele cu vârsta peste 55 de ani care au consumat una până la trei porții de alcool pe zi există cu 42 de procente mai puține șanse de a se îmbolnăvi de această boală, decât la cei care nu au consumat alcool deloc. Trebuie să țineți cont însă de un fapt: consumul în exces de alcool nu are niciun rezultat pozitiv.

Calciul previne infarctul. Cercetările noi în domeniu au arătat că femeile care și-au administrat câte 1.500 de miligrame de calciu zilnic suferă de tulburări ale inimii mult mai puțin decât cele care au probleme cu deficitul de calciu. Cu toate acestea, doza zilnică de calciu nu trebuie să depășească 2.500 de miligrame.

Roșiile previn afecțiunile inimii. Un studiu asupra a 1.379 de pacienți a arătat că persoanele al căror regim alimentar este bogat în licopen - substanța care se găsește în roșii - sunt expuse mai puțin de jumătate acceselor de inimă.

Luând în fiecare zi multivitamine scădeți de două ori riscul de a vă îmbolnăvi de cancer. Cercetările noi arată că forța magică a vitaminei E în combinație cu acidul folic, calciu și vitaminele A și C scade riscul cancerului la intestinul gros cu 57 de procente.

APATRIDIA. UNELE ASPECTE PRIVIND REGLEMENTAREA JURIDICĂ A APATRIDIEI

Alexei BARBĂNEAGRĂ,
avocat, președintele
Centrului de Drept al Avocaților

Sofia CHIRIȚA,
masterand,
Facultatea Drept, ULIM

„Patria mea e lumea întreagă, frații mei sunt toți oamenii”

(Thomas Paine)

Cetățenia reprezintă legătura juridică existentă dintre o persoană și un stat, oferind persoanelor un sentiment de identitate și, mai important, le permite acestora să exercite o gamă largă de drepturi. Apatridia, la rândul său, se referă la situația în care o persoană nu este cetățean al niciunui stat. Conform prevederilor Convenției din 1954 privind statutul persoanelor apatride, termenul de „apatrid” înseamnă: „o persoană care nu este considerată cetățean al niciunui stat, conform legii naționale a acestuia”¹. În lipsa cetățeniei, apatridul nu are obligații derivând din acest statut față de vreun stat, dar, în același timp, nu se poate bucura de protecția pe care statul o datorează cetățenilor săi, precum și de unele drepturi, între care cele politice sunt cele mai importante, și nu are garanția unui statut personal propriu, putând foarte ușor să fie expulzat sau supus unor discriminări².

Ca membri ai societății civile, apatrizii nu pot fi lipsiți de unele drepturi fundamentale inerente personalității umane și nici nu pot fi scutiți, de asemenea, de obligațiile ce țin de respectarea legilor statului pe teritoriul căruia aceștia își au reședința. În general, legislația statelor acordă apatrizilor un regim asemănător celui al străinilor, însă, totuși, regimul juridic al acestor persoane rămâne a fi unul precar. În vederea înlăturării acestor inconveniente în legislația internă a statelor se manifestă tendința de a le acorda mai multe drepturi apatrizilor, iar pe plan inter-

național se tinde spre adoptarea unor măsuri să elimine cazurile de apatridie.

Problema apatridiei este foarte răspândită în unele părți ale lumii și poate fi deosebit de acută în rândul copiilor născuți din părinți de origini diferite, sau care s-au născut într-o altă țară decât țara de origine a părinților lor, deoarece aceștia nu dobândesc în mod necesar cetățenia locului în care s-au născut³. Astăzi, apatridia afectează aproximativ 12 milioane de oameni în întreaga lume. Apatridia este o problemă pe care statele trebuie să o rezolve. Guvernele trebuie să întreprindă măsuri pentru a se asigura că nu privează definitiv sau temporar de avantajele veritabile și efective cu țara respectivă și care, în absența a unei acțiuni din partea statului, ar fi apatrizi⁴.

Primele abordări internaționale în acest sens datează încă din perioada interbelică, când fenomenul apatridiei a luat amploare dând naștere unor situații de natură să tulbure viața internațională. Un exemplu elocvent în acest sens ar fi Convenția de Haga din 1930 care prevede unele modalități de preîntâmpinare a apariției apatridiei, în situațiile în care persoana are cetățenia unui stat dar, prin plecarea în alt stat, prin înfiere sau căsătorie etc. riscă să-și piardă cetățenia fără a putea dobândi o altă cetățenie. Însă, totuși principalele reglementări ale problemei apatridiei le putem găsi în cele două convenții internaționale încheiate la New York sub egida Organizației Națiunilor

1. Convenția privind statutul persoanelor apatride, adoptată New York în 1954, art. 1 alin. 1.

2. Vasile Crețu. Drept internațional public. Ediția a IV – a. București: Editura Fundației România de Măine, 2006, p. 101-102.

3. Kate Jastram, Marilyn Achiron. Ghid cu privire la dreptul internațional al refugiaților. R.A. „Monitorul Oficial”, 2001, p. 27.

4. Op. cit., p. 26.

Unite, și anume: Convenția privind statutul apatrizilor din 1954 și Convenția privind reducerea apatridiei din 1961.

Ambele convenții recunosc, la rândul său, dreptul oricărei persoane de a avea o cetățenie și cuprind angajamentul statelor părți de a nu retrage niciunei persoane cetățenia dacă prin aceasta i s-ar crea situația de apatrid și prevăd, de asemenea, posibilitatea de a acorda cetățenia lor copiilor născuți pe propriul teritoriu din părinți apatrizi. La 8 și, respectiv, 27 decembrie, Parlamentul Republicii Moldova a adoptat în lectură finală legea cu privire la aderarea țării noastre la cele două acte internaționale: Convenția privind reducerea apatridiei din 1961 și Convenția privind statutul apatrizilor din 1954. Centrul de Drept al Avocaților va publica în acest an textul ambelor convenții.

Convenția din 1954 privind statutul persoanelor apatride contribuie la reglementarea și îmbunătățirea statutului apatrizilor și veghează ca aceștia să se poată bucura fără discriminare de drepturile și libertățile fundamentale ale omului⁵.

Potrivit Convenției din 1954, statutul apatridului cuprinde, în principal, următoarele reguli:

- fiecare apatrid are obligații față de țara în care se găsește, fiind ținut să respecte legile acesteia și măsurile vizând menținerea ordinii publice;
- statele trebuie să aplice același regim tuturor apatrizilor, fără discriminări privind rasa, religia sau țara de origine;
- apatrizii trebuie să se bucure de același regim ca și proprii cetățeni cu privire la libertatea religioasă și educația religioasă a copiilor lor;
- apatrizilor trebuie să li se acorde regimul aplicat de țara respectivă străinilor⁶.

Convenția din 1961 privind reducerea apatridiei definește modalitățile în care persoanele care altfel ar fi apatride pot dobândi sau păstra o cetățenie prin intermediul unei legături stabilite cu un alt stat prin naștere sau descendență. Convenția acoperă probleme cum ar fi acordarea cetățeniei, pierderea sau renunțarea la cetățenie, privarea de cetățenie și transferul de teritorii. Se pune, de asemenea, accentul pe păstrarea cetățeniei, odată ce aceasta a fost dobândită⁷.

Convenția din 1961 privind reducerea cazurilor de apatridie vizează aplicarea de către state în acest scop a următoarelor principii:

- copilul născut din părinți fără cetățenie trebuie să dobândească cetățenia statului pe teritoriul căruia s-a produs nașterea;
- un copil născut din părinți necunoscuți și al cărui loc de naștere nu se cunoaște se consideră născut pe teritoriul statului în care a fost găsit;
- pierderea sub orice formă a cetățeniei nu poate avea efecte decât dacă persoana în cauză dobândește cetățenia altui stat;
- orice tratat în baza căruia are loc un transfer de teritorii trebuie să reglementeze cetățenia locuitorilor de pe teritoriul transferat⁸.

Deci, aderarea statelor la cele două convenții garantează apatrizilor numeroase drepturi necesare pentru a duce o existență stabilă și, la fel, asigură rezolvarea problemelor care pot contribui la apariția apatridiei.

Până în prezent, convențiile sunt ratificate de puține state, drept urmare cadrul internațional pentru protecția persoanelor apatride, precum și reducerea și prevenirea apatridiei sunt subminate. În acest sens, Adunarea Generală a ONU a mandatat UNHCR în 1995 în vederea efectuării unor lucrări cu guvernele statelor în scopul prevenirii apatridiei.

Astfel, UNHCR colaborează cu guvernele care elaborează legile privind cetățenia, contribuie la coordonarea sistemelor juridice în curs de formare, acordă asistență și consultanță privind cazurile individuale și colective de apatridie, și ajută la negocierea tratelor în materie de apatridie⁹. De asemenea, UNHCR a fost însărcinat cu promovarea aderării statelor la Convențiile din 1954 și 1961. Prin urmare, UNHCR se implică activ în crearea și dezvoltarea unor mai bune cadre legislative naționale și a unor mecanisme specifice pentru rezolvarea problemei de apatridie și pentru a permite persoanelor apatride să-și exercite drepturile fundamentale ale omului și cele legate de cetățenie¹⁰.

Rolul UNHCR în legătură cu apatrizii se bazează pe legăturile puternice care există între apatridie și deplasare. De exemplu:

- deplasarea poate fi una dintre cauzele apatridiei (când, de pildă, deplasarea unei persoane este urmată sau însoțită de o redefinire a granițelor teritoriale).
- deplasarea poate fi o consecință a apatridiei (când populații apatride sau deznaționalizate sunt forțate să-și părăsească reședința obișnuită).
- apatridia poate fi un obstacol în calea rezolvării problemelor refugiaților (când, de exemplu, țările refuză să readmită pe teritoriul lor foști refugiați pe motivul să sunt apatrizi)¹¹.

Deci, din cele relatate, putem concluziona că UNHCR comportă o importanță majoră în acordarea protecției și asistenței persoanelor apatride.

Așadar, generalizând materialul cercetat, putem menționa că *astăzi apatridia este o problemă masivă care afectează un număr impunător de oameni din întreaga lume rămași fără cetățenie, răsfrângând un impact teribil asupra vieții acestora. Deținerea cetățeniei este esențială pentru participarea deplină în societate și este o condiție prealabilă pentru a beneficia de gama completă a drepturilor omului.*

Astfel, percepând importanța majoră a problemei apatridiei majoritatea statelor lumii au derulat un proces de creare a unui mecanism de protecție a drepturilor persoanelor apatride și de reducere a cazurilor de apatridie. Proces a cărui activitate este asigurată de un șir de documente atât naționale cât și cele internaționale.

RESPECTAREA DREPTURILOR VICTIMEI ÎN PROCEDURA ACORDULUI DE RECUNOAȘTERE A VINOVĂȚIEI PRIN PRISMA ARMONIZĂRII LEGISLAȚIEI NAȚIONALE LA DREPTUL COMUNITAR

Sergiu FURDUI,
doctor în drept, conferențiar universitar,
vicepreședintele Colegiului penal
al Curții Supreme de Justiție

The presented opinion, lies in the reasoning according to which, for the court instance, to the examination of the plea bargain agreement, are directly incident the constitutional provisions and of the Community right, and the international jurisprudence solutions on the respect and protection of human rights and fundamental freedoms. I wanted to analyze the European legislation and jurisprudence of the human rights protection in the criminal justice system and on the other hand, the way in which it is found this one in the criminal trial of the Republic of Moldova in order to mark out and to promote the European standards in criminal matter on the examination by court instance of the plea bargain agreement

Researching and examining the jurisprudence in cases prosecuted in the procedure of the plea bargain agreement, I conclude that, the novelty of this procedure, raises, in particular, the question on the participation of all parties and persons involved in the criminal process on the examination by the criminal court of the plea bargain agreement. The situations created in the jurisprudence with on different and non-unitary solution of this problem require multiple practical- scientific implications, as their fair solution is important for justice.

As a result of the examination and the assessment of factual and legal aspects of the legal issue addressed in the decision, according to the legal consciousness and on my own private belief, formed after the practical and theoretical researches, guiding me by law, I express my opinion that on the examination by the court instance of the plea bargain agreement, it has to be assure the right to participate in the court session of all parties and persons participated in the case trial, i mean that we don't support the view held by the Decision of the Supreme Court of Justice from December 24, 2010, "On the trial of criminal cases in the procedure of the plea bargain agreement", according to which in this procedure participates only the prosecutor, the defendant and his

lawyer. Being aware that this opinion is susceptible of the amplifications, thoroughness and scientific and jurisprudential developments, in its support, I pointed out the reasons and the considerations, which are based on the legislation, doctrine and the magistrate's practice.

La 5-8 2011, în orașul ucrainean Odessa și-a desfășurat lucrările Conferința internațională științifico-practică cu genericul „Armonizarea legislației procesual-penale în Europa contemporană”.

Evenimentul respectiv a fost susținut de Fondul German pentru Colaborarea Juridică Internațională și s-a desfășurat cu concursul Institutului de Drept Penal Internațional în numele Max Planc, orașul Fraiburg, Germania și al Universității Naționale în numele I.I.Mecinikov din Odessa, Ucraina. La lucrările Conferinței au luat parte juriști de vază din Germania, Federația Rusă, Republica Moldova și Ucraina.

Juriștii moldoveni – reprezentanți ai Curții Constituționale, Curții Supreme de Justiție, Consiliului Superior al Magistraturii, Procuraturii Generale și Centrului de Combatere a Crimei Economice și Corupției – au participat la lucrările Conferinței cu 5 rapoarte în care s-au făcut ample evaluări asupra problematicii juridice abordate, cu propunerea soluțiilor tehnice și legislative privind armonizarea legislației procesual-penale a Republicii Moldova la Dreptul Comunitar. Autorii rapoartelor (domnii Igor Dolea, Ion Arhiliuc, Vladimir Moșneaga, Vasile Levițchi și Ceban Vitalie) au scos în evidență specificul legislației naționale și caracterul său progresist, aducând astfel o contribuție prețioasă la cunoașterea și promovarea Dreptului procesual-penal al Republicii Moldova în Europa.

Participanții la discuții au remarcat importanța lucrărilor Conferinței, exprimând convingerea că, prin concluziile formulate, vor contribui la perfecționarea legislației în materia procesual-penală în vederea extinderii colaborării internaționale a acesteia.

Printre subiectele preconizate pe agenda Conferinței se număra și „Respectarea drepturilor victimei în procesul penal” și, în acest context, voi supune discuției problematica respectivă sub aspectul respectării acestui drept în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției prin prisma armonizării legislației naționale la Dreptul Comunitar. Problema abordată scoate în evidență aspecte importante ce vizează dreptul victimei de a participa la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției.

Conform Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție din 24.12.2010 „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției”, conceptual, s-a stabilit că, la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, participă numai procurorul, inculpatul și apărătorul acestuia și, respectiv, hotărârea conține interpretări judiciare în acest sens. Altfel spus, victima, precum și alte persoane participante la procesul penal, potrivit recomandărilor oferite, nu dispun de dreptul de a participa la procedura acordului de recunoaștere a vinovăției.

Manifestându-mi respectul colegial, totuși, nu subscriu integral această hotărâre, deoarece optez pentru o altă soluție, și anume: la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, sunt în drept să participe toate părțile și persoanele implicate în procesul penal, iar sub imperiul soluției promovate, exprimându-ne dezacordul, dorim să ne expunem propriul punct de vedere și propun un set de prevederi cu caracter de recomandare, întru respectarea și asigurarea intereselor și drepturilor tuturor participanților la procesul penal, prevăzute de legislație și statuate în jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Opinia, prezentată în continuare, rezidă în raționamentul potrivit căruia, pentru instanța de judecată, la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției, sunt direct incidente prevederile constituționale și ale dreptului comunitar, precum și soluțiile jurisprudenței internaționale privind respectarea și protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În acest context, mi-am propus să analizez, pe de o parte, legislația și jurisprudența europeană de protecție a drepturilor omului în sistemul justiției penale și, pe de altă parte, modul în care aceasta se regăsește în cadrul procesului penal al Republicii Moldova, în vederea evidențierii și promovării standardelor europene în materie penală cu privire la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției.

Aderarea Republicii Moldova la Consiliul Europei obligă Curtea Supremă de Justiție să realizeze activități eficiente, conform competenței delegate prin Lege, pentru realizarea integrării armonioase a practicii judiciare naționale în ordinea juridică comunitară, astfel încât interpretarea judiciară și aplicarea legii de către judecător să devină direct compatibile cu cele ale jurisprudenței Curții Europene pentru Drepturile Omului.

Cercetând și examinând jurisprudența în cauzele judecate în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, concluzionez că, prin ineditul procedurii respective, se ridică, în mod special, problema cu privire la citarea și, respectiv, participarea tuturor părților și persoanelor implicate în procesul

penal la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, problema cu privire la dreptul tuturor părților și persoanelor implicate în procesul penal de a ataca sentința adoptată în cazul încheierii acordului de recunoaștere a vinovăției, precum și alte probleme care conduc la soluții diferite și neunitare. Situațiile create în jurisprudență în legătură cu soluționarea diferită și neunitară a acestei probleme impun multiple implicații practico-științifice, astfel rezolvarea corectă a lor este importantă pentru justiție.

În rezultatul examinării și aprecierii aspectelor de fapt și de drept ale problematicii juridice abordate, conform conștiinței juridice și propriei convingeri intime, formate în urma cercetărilor practice și teoretice, călăuzindu-mă de lege, exprim o altă opinie privind soluționarea problemei legate de asigurarea dreptului tuturor participanților la procesul penal în cadrul procedurii privind acordul de recunoaștere a vinovăției, diferită de cea statuată în Hotărârea Plenului nominalizată. Astfel, pentru rezolvarea acestei probleme, propun următoarea soluție: la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, să fie îndeplinită legal procedura de citare, fiindu-le asigurat dreptul de a participa în ședința de judecată tuturor părților și persoanelor implicate în procesul penal, respectiv de a ataca sentința adoptată în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției, precum și alte soluții, la care mă voi referi în continuare, în contextul opiniei separate. Fiind conștient de faptul că această opinie este susceptibilă de amplificări, aprofundări și dezvoltări științifice și jurisprudențiale, în susținerea ei, relev următoarele motive și considerente.

Examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, ca fază distinctă a procesului penal, reprezintă activitatea instanței de judecată, în cadrul procedurii privind acordul de recunoaștere a vinovăției, privind accelerarea soluționării procesului penal conform unei proceduri speciale prevăzute în capitolul III, titlul III, Partea specială din Codul de procedură penală.

Din denumirea hotărârii Plenului menționate, rezultă că scopul principal al acesteia este de a soluționa chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară în legătură cu judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției, oferindu-le instanțelor de judecată explicații clare și eficiente, cu caracter de recomandare. Sub aspectul genericului enunțat, această fază procedurală penală are următoarea structură:

1. Activitățile prealabile examinării de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției (art.504, 505 CPP);
2. Ședința de judecată cu privire la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției (art.506 CPP);
3. Soluția instanței la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției (art.507 CPP);
4. Dezbaterile judiciare în cazul acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției (art.508 CPP);
5. Adoptarea sentinței în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției (art.509 CPP).

Una din funcțiile esențiale ale fazei procesuale penale respective, prin prisma art.1 CPP, este realizarea actului de

justiție în interesele tuturor participanților la procesul penal, deoarece în ședința de judecată, atât partea acuzării, cât și partea apărării dispun de drepturi egale, fiind investite prin legea procesuală penală cu posibilități egale pentru susținerea pozițiilor și intereselor lor.

Lecturând textul normativ din titlul III, Partea generală a Codului de procedură penală, se observă că, de rând cu procurorul, inculpatul și apărătorul acestuia, există și alte persoane participante la procesul penal, care, la fel, se bucură de un statut juridic autonom, cu drepturi și obligații individuale bine conturate.

Pe această linie de gândire, apreciem că victima (art.58 CPP), partea vătămată (art.59-60 CPP), partea civilă (art.61-62 CPP), partea civilmente responsabilă (art.73-74 CPP), precum și reprezentanții legali și succesorii acestora (art.77-81 CPP) dispun de drepturi și garanții procesuale, care trebuie respectate pe tot parcursul procesului penal, inclusiv la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției.

Astfel, evidențiem drepturile de care beneficiază partea vătămată, recunoscută în această calitate, conform art. 59 CPP, cu acordul victimei, prevăzute de art.60 alin.(1) CPP și având, în temeiul art. 19 CPP, accesul liber la justiție, în ședința de judecată, inclusiv și la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției, concluzionăm că ea se bucură de un tratament juridico-procedural independent, egal și echitabil, instanța fiind obligată să-l respecte în mod necondiționat și integral.

Astfel, nu pot fi acceptate argumentele, reflectate în proiectul hotărârii, în prevederile din pct.1.2 al hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție din 24.12.2010, potrivit cărora „... interesele părții vătămate sau ale părții civile, atât la urmărirea penală, cât și în instanța de judecată, vor fi reprezentate de către procuror, conform Legii cu privire la procuratură și articolele 51-53 CPP.” Aceste argumente, inițial incluse ca prevederi explicative, nu au un suport normativ și sunt declarative, deoarece, în virtutea principiilor egalității în fața legii și a autorităților și contradictorialității în procesul penal, asigurării dreptului la apărare și la accesul liber la justiție, părțile din procesul penal beneficiază de anumite drepturi și libertăți proprii statutului său juridic legiferat, iar procurorul nici nu dispune de atribuții de reprezentare a intereselor părții vătămate sau părții civile în ședința de judecată. Faptul că în hotărârea redactată, deja, nu este reflectată această prevedere, demonstrează, că cu adevărat, în situația statuată prin hotărâre, nu există mecanismul juridic, care să apere și să asigure drepturile și interesele celorlalte părți ale procesului penal la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, deoarece procurorul, cu atât mai mult inculpatul și apărătorul, nu este abilitat cu acest drept prin lege.

În această ordine de idei, nu pot fi solidar cu concluziile puse la baza hotărârii Plenului menționate, potrivit cărora, la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției, participă numai procurorul, inculpatul și apărătorul acestuia și, astfel, numai aceste persoane urmează a fi citate legal și asigurate cu dreptul de a participa în ședința de judecată, respectiv numai ele având dreptul de a ataca cu recurs sentința adoptată în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției.

Din analiza textuală a articolelor 506-509 CPP, în sens îngust, rezultă că aceste norme conțin modalități contradictorii, de restrângere a dreptului unei părți la accesul liber la justiție și la un proces echitabil, deoarece prevede că „Dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului...” (art.508 CPP).

Totodată, analizând, în sens larg, redacția articolelor 506-509 CPP, în coroborare cu principiile generale ale procesului penal, cu prevederile Constituției și cu normele dreptului comunitar și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, apreciem că aceste norme nu limitează dreptul persoanei implicate în procesul penal de a participa în ședința de judecată cu privire la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției, deoarece nu există o interdicție referitoare la citarea legală a persoanei respective sau restrângerea drepturilor procesuale prevăzute de lege.

Această situație generează cazul coliziei juridice apărute între normele procesuale penale generale și normele procesuale penale speciale, caracterizate prin faptul că primele norme prevăd dreptul tuturor părților și persoanelor implicate în procesul penal de a participa în ședința de judecată, respectiv la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, iar ultimele norme nu prevăd expres acest drept, ci, dimpotrivă, îl restricționează, dacă pornim de la prevederile art.508 CPP, potrivit cărora dezbaterile judiciare se compun din discursurile procurorului, apărătorului și inculpatului care pot lua încă o dată cuvântul în formă de replică. Între partea generală și partea specială există o unitate organică, acestea fiind indisolubil legate între ele, ca părți componente ale unui act normativ, de aceea aplicarea normelor procesuale penale speciale este de neconceput fără aplicarea concomitentă a normelor procesuale penale generale.

Conform art. 314 alin. (2) CPP, instanța de judecată, la judecarea cauzei, creează părții acuzării și părții apărării condițiile necesare pentru cercetarea multilaterală și completă a circumstanțelor cauzei, iar ținând cont de prevederile art. 315 CPP, aceste părți sunt egale în drepturi în fața instanței. Aceste norme, de rând cu altele din capitolul I, titlul II, Partea Specială din Codul de procedură penală, reglementează condițiile generale ale judecării cauzei, care se aplică în mod corespunzător atât în procedura deplină, cât și în procedura specială stabilită.

Prin urmare, în toate cauzele penale, inclusiv în cele cu privire la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată urmează să aplice prevederile menționate cu privire la nemijlocirea, oralitatea și contradictorialitatea judecării cauzei, precum și la egalitatea în drepturi a părților în fața instanței.

În atare situație, considerăm că, la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției, instanța de judecată este obligată să creeze părților condiții necesare, iar procurorul, victima, partea vătămată, partea civilă, apărătorul, inculpatul, partea civilmente responsabilă și reprezentanții lor să beneficieze de drepturi egale în fața instanței de judecată în ce privește participarea în ședința de judecată, respectiv formularea cererilor și demersurilor.

Legiuitorului prevede că, în unele cazuri expres stabilite de lege, urmărirea penală se pornește în baza plângerii prealabile a victimei, și anume în cazul infracțiunilor prevăzute la art.276 alin.(1) CPP. La fel, au fost prevăzute și cazurile privind împăcarea părților (art.109 CP, art.276 alin.(5)-(7) CPP). Acestea se află sub incidența art.504 alin.(2) CPP, adică, în cazul infracțiunii ușoare, mai puțin grave și grave, este posibilă întocmirea în scris a acordului de recunoaștere a vinovăției.

În această situație, este greu, chiar imposibil, de justificat excluderea participării victimei, recunoscute ca parte vătămată și/sau parte civilă în procesul penal, la procedura de examinare a acordului de recunoaștere a vinovăției, de vreme ce, după cum am arătat, în ședința de judecată părțile au dreptul să se împace și, drept consecință, se impune încetarea procesului penal.

O interpretare rigidă a articolelor 506-509 CPP, în sensul că, la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției participă numai procurorul, inculpatul și apărătorul acestuia, conduce la un răspuns negativ la întrebarea dacă și alți participanți la procesul penal au dreptul de a ataca cu recurs sentința adoptată în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției. Aici, e cazul să semnalăm și să atenționăm că, în hotărârea Plenului menționată, nu găsim un răspuns direct și explicit cu privire la această chestiune, foarte importantă și actuală pentru unificarea practicii judecătorești, legate de dreptul persoanei de a ataca hotărârea primei instanțe și, respectiv, a instanței de recurs.

La o asemenea interpretare judiciară se utilizează doar o singură metodă de interpretare a normelor juridice enunțate – metoda gramaticală, care nu este îndeajuns de eficientă pentru stabilirea conținutului normativ –, fără a fi plasate în ansamblul actului normativ și al întregii legislații în vigoare.

Călăuzindu-mă de principiile și metodele de elaborare a hotărârilor explicative ale Plenului Curții Supreme de Justiție în chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară cu caracter de recomandare pentru organele de urmărire penală și instanțele judecătorești, pe care le-am aplicat anterior la elaborarea proiectelor de hotărâri, consider că activitatea propriu-zisă trebuie să răspundă cât mai precis unei interpretări riguroase, practico-științifice, clare și coerente, astfel încât aceste hotărâri să fie utile și de un real folos pentru destinatari. Iată de ce, în asemenea situații, pledăm pentru aplicarea tuturor metodelor de interpretare judiciară recunoscute în doctrină, și anume: metoda gramaticală, metoda sistematică, metoda istorică, metoda logică și metoda teleologică și, respectiv, să se efectueze o analiză juridică dialectică a soluțiilor elaborate.

Este și cazul ca, din punct de vedere al limitelor interpretării normelor juridice prevăzute la articolele 506-509 CPP, să fie aplicată, alături de interpretarea literală și interpretarea restrictivă, și cea extensivă. Interpretarea extensivă lărgeste conținutul normei în raport cu formularea ei textuală și stabilește că voința legiuitorului are, de fapt, un caracter mai cuprinzător în raport cu cel întrevăzut în libertatea primară a normelor în cauză.

În viziunea mea, se impune ca, în urma generalizării practicii judiciare cu privire la examinarea de către instanța

de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, să fie aplicate, în cumul, metodele și procedeele de analiză juridică și interpretare a normelor ce reglementează procedura respectivă în raport cu situațiile litigioase privind soluționarea chestiunilor referitoare la aplicarea acestor prevederi legale de către instanțele de judecată. În acest context, în baza generalizării, este necesar și oportun să fie sistematizate, evidențiate, dezbătute și soluționate problemele cu care se confruntă instanțele de judecată la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției.

Reproducerea normei de drept (de exemplu: norma art.504 alin.(1) CPP este citată în pct.1, la alineatul 1, al hotărârii; norma art.504 alin.(2) CPP este citată în pct.1.1 al hotărârii ș.a.m.d.) nu are o semnificație juridică pentru instanța de judecată, deoarece, în virtutea atribuțiilor exercitate, judecătorul examinează nemijlocit normele de drept din legea aplicată. Totodată, hotărârea explicativă cuprinde și unele prevederi în care, la fel, se reproduce textul normativ al normei procesuale penale, fără a fi indicat articolul, dar cu unele nuanțe de redactare, nesemnificative pentru interpretarea judiciară (pct. 6 alin.1; 9; 11 ș. a.). Asemenea prevederi, la fel, nu prezintă o valoare interpretativă și aplicativă, deoarece practic se transcrie textul normativ.

În contextul analizat, se mai observă că în pct. 17 din hotărâre se transgresează textul normativ al art. 508 CPP, astfel, în mod nejustificat, după cuvântul „privitor” s-a adăugat cuvântul „numai”, deoarece, după cum rezultă și din pct. 18 al hotărârii, în cadrul dezbaterilor judiciare pot fi invocate și circumstanțe ce impun recalificarea faptelor săvârșite de inculpat, achitarea sau încetarea procesului, astfel în dezbaterile judiciare nu se procedează numai la măsura de pedeapsă.

Totodată, nu sunt adecvate pentru problematica juridică abordată și, deci, sunt rupte din contextul interpretărilor judiciare ce trebuiau făcute, explicațiile aduse în pct. 25, alineatul 1, din hotărârea menționată, deoarece art. 521 CPP, la care se face referire, reglementează urmărirea penală împotriva persoanei juridice, iar din textul normativ nu se întrevede vreo legătură causală cu examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției.

La fel, nu sunt întemeiate argumentele expuse în favoarea soluției privind participarea la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției numai a procurorului, inculpatului și apărătorului acestuia, potrivit cărora, prin asemenea procedură, se va realiza scopul indicat la pct.1 alin.2 din hotărârea menționată: „obținerea unei soluționări cât mai rapide și eficiente, cu minimum de cheltuieli materiale și umane...”, iar dacă în ședința de judecată vor participa și alte părți și persoane implicate în procesul penal, atunci se va îngreui procedura respectivă, se va tergiversa examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției și, în așa mod, nu se va obține scopul enunțat.

Respingând aceste argumente, subliniem că principiul operativității și accelerării examinării cauzei în procedură specială, prin manifestarea sa practică, dispune de un set de activități specifice și complexe, menite să contribuie la

examinarea justă și corectă de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției. În vederea abordării științifice, legale, sistematice și logice a acestui principiu, precizăm că operativitatea și accelerarea examinării de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției trebuie să presupună cel puțin următoarele aspecte importante: promptitudine în desfășurarea procedurii; calitate în efectuarea actelor procedurale; eficacitate optimă în realizarea scopului procedurii respective și, în mod special, respectarea cu strictețe a drepturilor și intereselor procesuale ale tuturor participanților la procesul penal.

Tot aici, subliniem că scopul procedurii privind acordul de recunoaștere a vinovăției trebuie să derive din conținutul art.1 CPP, care reglementează noțiunea și scopul procesului penal. Din prevederile art.1 alin.(2) CPP rezultă că „Procesul penal are ca scop protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni...”.

Sub acest aspect, ne pronunțăm împotriva soluției, propuse în pct.21.2 din hotărârea menționată, cu privire la modul de judecare a acțiunii civile în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției. Această soluție este criticabilă din următoarele motive:

- în sensul prevederilor art.387 CPP, soluționarea acțiunii civile de către instanța de judecată la darea sentinței de condamnare nu poate fi condiționată de faptul dacă inculpatul o recunoaște integral sau nu;

- în sensul prevederilor art.225 alin.(3) CPP, rezultă că instanța poate să admită în principiu acțiunea civilă, urmând ca asupra cuantumului să se pronunțe instanța în ordinea procedurii civile, numai în cazul în care, la soluționarea acțiunii civile, pentru a stabili suma acțiunii părții civile, apare necesitatea de a amâna judecarea cauzei pentru a se administra probe suplimentare, dar nu după cum se propune – în cazul în care inculpatul nu recunoaște acțiunea civilă sau o recunoaște parțial.

Mai mult ca atât, consider că era necesar de meditat și de format o concluzie certă cu privire la cazul în care inculpatul nu recunoaște acțiunea civilă sau o recunoaște parțial, în sensul dacă se poate de apreciat că acesta recunoaște vinovăția. Este un caz destul de delicat, de aceea cred că în hotărâre este abordat simplist deoarece n-a fost examinat în modul corespunzător.

În cazul în care nu este efectuată în modul corespunzător interpretarea judiciară a normelor procesuale penale ce reglementează examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției și, respectiv, nu se iau integral spre examinare chestiunile privind aplicarea prevederilor legale în practica judiciară, considerăm că nu se acordă deplină eficiență principiilor generale și normelor dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte, care constituie elemente integrante ale dreptului procesual penal și nemijlocit dau naștere drepturilor și libertăților omului în procesul penal (art.2 alin.(2) CPP).

Conform articolului 6 par.1 din Convenția pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil, în mod public și într-un termen rezonabil a cauzei sale, de către o in-

stanță independentă și imparțială, instituită de lege, care va hotărî fie asupra încălcării drepturilor și obligațiilor sale cu caracter civil, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa. Deși acest text nu consacră expres dreptul de a participa la ședința de judecată, însuși termenii utilizați în art.6 par.1 din Convenție impun concluzia că dreptul de a participa la ședința de examinare a acordului de recunoaștere a vinovăției este unul concret și eficient, necesar a fi luat în considerație, dat fiind locul preminent, pe care îl deține dreptul la un proces echitabil într-o societate democratică. „Din moment ce orice persoană are un asemenea drept (dreptul de a-i fi pledată cauza), el nu poate fi conceput altfel, decât subsecvent dreptului de a se adresa tribunalului în fața căruia îi va fi pledată cauza persoanei respective...”¹.

Este regretabil faptul că, deseori, cu ocazia discuțiilor practico-judiciare, se exploatează la maximum subiectul cu privire la impactul jurisprudenței CEDO asupra celei naționale, însă, în cazul dat, nu s-au efectuat eforturile necesare pentru a concepe ideea că opinia privind participarea tuturor părților și persoanelor implicate în procesul penal la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției este o creație a practicii judiciare europene, reprezentând o garanție implicită a judecării echitabile a cauzei respective. De altfel, Curtea Europeană de la Strasbourg a elaborat acest principiu fundamental, cu caracter general, devenit aproape o clauză de stil în exercitarea justiției, în conformitate cu care, prin tratatul internațional, unanim recunoscut și respectat, Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, sunt apărute drepturile omului concrete și efective, dar nu teoretice și iluzorii.

Efectivitatea dreptului de acces la justiție impune ca exercitarea concretă a acestui drept să nu fie afectată de existența unor impedimente de drept sau de fapt, care ar fi de natură să pună sub semnul întrebării sau, uneori, chiar să anihileze acest drept fundamental. În acest sens, Curtea Europeană a subliniat necesitatea asigurării oricărei persoane, participante la proces, „o posibilitate clară și concretă de a ataca un act ce constituie o ingerință în drepturile sale”².

La fel, prin limitarea dreptului de a participa la ședința de examinare a acordului de recunoaștere a vinovăției, nu se acordă deplină eficiență principiilor fundamentale din Constituția Republicii Moldova, care are supremație asupra legislației procesuale penale (art.2 alin.(3) CPP). Conform art.20 alin.(2) din Constituție, nici o lege nu poate îngreuna accesul la justiție, iar conform art.16 alin.(1) din Constituție, respectarea și ocrotirea persoanei constituie o îndatorire primordială a statului.

Elementul central al concepției puse la baza opiniei este statuat sub influența ideii de justiție, în care, prin definiție, se regăsesc înglobate principiile de egalitate și echitate, menite să asigure corecta și buna desfășurare a procesului penal. Fiind părți componente indispensabile ale acestei idei fundamentale, valori-scop ale întregii activități judecătorești, principiile enunțate beneficiază de un caracter logic-obiectiv, astfel nu trebuie să facă excepție din cadrul examinării de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției.

Principiul egalității în fața legii și a autorităților, prevăzut în art.9 CPP, dă concomitent expresie enunțului solemn din art.1 al Declarației Universale pentru Drepturile Omului:³ „Toate ființele umane se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi.” Acest principiu, care, în esență, presupune că, la situații juridice egale, urmează să se aplice un tratament juridic egal, dă satisfacție și principului înscris în art.14 din Convenția Europeană pentru Drepturile Omului, potrivit căruia exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute în Convenție, trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată pe criteriile enumerate și în orice altă situație referitoare la egalitatea persoanelor. O semnificație, în acest sens, reprezintă și faptul că unul din obiectivele de guvernare cu privire la Reforma justiției, la compartimentul-reformarea procedurii penale, inclus în Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” pentru perioada 2011-2014⁴, este asigurarea egalității părților în procedurile penale.

În coroborare cu acest principiu fundamental, ce se aplică la judecarea cauzelor, principiul egalității participanților la procesul penal presupune următoarele cerințe:

- dreptul de a se adresa justiției pentru apărarea drepturilor, a libertăților cetățenești și a celorlalte interese legitime ocrotite de legislație. Nici o lege nu poate înlătura acest drept constituțional;
- dreptul la un tratament juridic egal al părților pe tot parcursul procesului penal din partea instanței de judecată;
- imparțialitatea instanței de judecată față de participanții la procesul penal;
- același sistem de instanțe competente să judece cauza penală și același sistem al gradelor de jurisdicție în procesul penal pentru toți participanții la procesul penal.

În procedura penală, principiul egalității persoanelor are legătură cauzală directă cu principiile egalității armelor și dreptul la apărare. Codul de procedură penală consacră expres aceste principii, reglementând în art.17 și 24 CPP principiul asigurării dreptului la apărare și al contradictorialității în procesul penal. Conform art.17 alin.(2) CPP, instanța de judecată este obligată să asigure participanților la procesul penal deplina exercitare a drepturilor lor procesuale, în condițiile acestui cod, iar conform art.24 alin.(4) CPP, părțile în procesul penal își aleg poziția, modul și mijloacele de susținere a ei de sine stătător, fiind independente de instanță, de alte organe ori persoane.

Aplicând aceste principii, Curtea de la Strasbourg a decis că fiecărei părți trebuie să i se acorde posibilitatea de a prezenta obiecții la argumentele celeilalte⁵. O mare parte a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului privește protecția drepturilor omului în cadrul procesului penal. Aportul Curții Europene constă, pe de o parte, în relevarea slăbiciunilor reglementărilor penale sau procesuale penale naționale și, pe de altă parte, în învederarea unei anumite concepții europene în materie penală⁶.

Principiul egalității în fața legii și a autorităților, al asigurării dreptului la apărare și al contradictorialității în procesul penal se înglobează în art.6 al Convenției pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, care prevede și garantează dreptul la un proces echitabil. Această nor-

mă garantează în integralitatea sa dreptul oricărei persoane la un proces echitabil, ceea ce presupune crearea condițiilor optime pentru participarea efectivă în cadrul procesului penal, inclusiv pentru participarea în ședința de judecată. Relevant în acest sens este, de pildă, că două din cele trei paragrafe ale articolului 6 din Convenție, ce garantează dreptul persoanei la un proces echitabil, se referă la protecția unor drepturi fundamentale în cadrul procesului penal.

În acest sens, Convenția Europeană are nu numai rolul de a compatibiliza normele europene cu cele naționale, ci și pe acela de a îndeplini o funcție proprie de legitimare, pornind de la ansamblul valorilor ce se impun atât judecătorului, cât și legiuitorului, care, având o forță juridică superioară normelor interne, constituie pentru acestea un punct de referință⁷.

În jurisprudența sa, Curtea de la Strasbourg a reținut că și victimele infracțiunilor beneficiază de aplicarea art.6 §1 din Convenția Europeană⁸. Protecția drepturilor victimei infracțiunii în cadrul procesului penal (prin garantarea dreptului de acces la justiție, a dreptului la un proces echitabil, a dreptului de a beneficia de protecție din partea statului, a dreptului de a fi despăgubită) reprezintă o preocupare constantă a jurisprudenței CEDO, deoarece importanța protecției drepturilor ei în cadrul justiției penale este evidentă față de consecințele deosebit de grave, pe care deschiderea ori închiderea unui proces penal le poate avea asupra unor drepturi fundamentale ale persoanei respective.

Prin urmare, dreptul la un proces echitabil se aplică atât în relațiile dintre părțile procesului penal, cât și în relațiile dintre acestea și instanța de judecată, aceasta din urmă fiind obligată să ofere fiecărei părți șanse și posibilități egale pentru a-și susține poziția procesuală și pentru a fi asistată de un apărător.

Este adevărat că, în cadrul normativ al capitolului III, titlul III, Partea specială din Codul de procedură penală, se prevede ca, la procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției, să participe doar procurorul, inculpatul și apărătorul.

Împărtășim punctul de vedere, potrivit căruia, la etapa de inițiere și încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției, participă procurorul, inculpatul și apărătorul, dar suntem în imposibilitate să dăm o asemenea interpretare judiciară la următoarele etape ale procedurii respective: examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției și dezbaterile judiciare în cazul acceptării acordului de recunoaștere a vinovăției; ne exprimăm opinia că, la aceste etape, trebuie să fie citate și, respectiv, să poată participa în ședința de judecată și alte părți și persoane implicate în procesul penal.

De aceea, în esență, este nelegal, după cum s-a statuat în hotărâre, refuzul a priori al judecătorului de a cita toți participanții la procesul penal pentru simplul motiv că norma respectivă nu prevede expres o asemenea acțiune procesuală, fără a fi identificate incidențele dreptului comunitar asupra prevederilor ce reglementează procedura privind acordul de recunoaștere a vinovăției și, respectiv, fără a fi analizate eventualele ipoteze de conflict între norma juridică națională și cea internațională.

Semnificative, în acest sens, sunt prevederile art.7 alin. (5) CPP, din care rezultă că, dacă, în procesul judecării cauzei,

instanța stabilește că norma juridică națională ce urmează a fi aplicată contravine prevederilor tratatelor internaționale în domeniul drepturilor și libertăților fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte, instanța va aplica reglementările internaționale în direct, motivând hotărârea sa și informând despre aceasta autoritatea care a adoptat norma națională respectivă și Curtea Supremă de Justiție. Totodată, în art.2 alin.(2) CPP, este stipulat că principiile generale și normele dreptului internațional și ale tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte constituie elemente integrante ale dreptului procesual penal și nemijlocit dau naștere drepturilor și libertăților omului în procesul penal, iar alin.(5) al acestui articol prevede că, în desfășurarea procesului penal nu pot avea putere juridică legile și alte acte normative care anulează sau limitează drepturile și libertățile omului, încalcă independența judecătorească, principiul contradictorialității, precum și contravin normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional, prevederilor tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte.

Aderând în anul 1997 la Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, Republica Moldova și-a asumat obligația de a garanta protejarea drepturilor și a libertăților, proclamate de Convenție, ale tuturor persoanelor aflate sub jurisdicția sa. Din prevederile Constituției Republicii Moldova (art.4 alin. (2)), precum și din Hotărârea Curții Constituționale nr.55 din 14 octombrie 1999 "Privind interpretarea unor prevederi ale art.4 din Constituția Republicii Moldova", rezultă că, Convenția Europeană constituie o parte integrantă a sistemului legal intern și, respectiv, urmează a fi aplicată direct, ca orice altă lege a RM, cu deosebirea că, Convenția are prioritate față de restul legilor interne care îi contravin.

În Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție nr.17 din 19.06.2000 „Privind aplicarea în practica judiciară de către instanțele judecătorești a unor prevederi ale Convenției pentru apărarea drepturilor omului și libertăților fundamentale”, modificată prin hotărârea Plenului CSJ nr.10 din 22.12.2008, se menționează că „...sarcina primordială cu privire la aplicarea Convenției revine instanțelor naționale și nu Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg. Astfel, în cazul judecării cazurilor instanțele de judecată urmează să verifice dacă legea sau actul, care urmează a fi aplicat și care reglementează drepturi și libertăți garantate de C.E.D.O., sunt compatibile cu prevederile acesteia, iar în caz de incompatibilitate instanța va aplica direct prevederile Convenției, menționând acest fapt în hotărârea sa. Concomitent se va ține cont de faptul că prevederile Convenției și ale protocoalelor sale sunt obligatorii pentru Republica Moldova doar din momentul intrării lor în vigoare pentru R.M., adică de la 12 septembrie 1997. Astfel, normele Convenției se extind doar asupra încălcărilor (pretinselor încălcări) ulterioare acestei date și nu pot avea efect retroactiv. Aceasta nu se extinde însă asupra încălcărilor (pretinselor încălcări) care au un caracter continuu. Aceste din urmă încălcări sunt acele stări de fapt și de drept care au început înainte de 12 septembrie 1997 și au continuat și după această dată. Se atenționează instanțele judecătorești asupra faptului că pentru aplicarea

corectă a Convenției este necesară studierea prealabilă a jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului de la Strasbourg, care unica este în drept prin intermediul deciziilor sale să dea interpelări oficiale aplicării C.E.D.O. și, deci, obligatorii. Instanțele judecătorești sunt obligate să se călăuzească de aceste interpretări.”

Dreptul persoanei implicate în procesul penal de a participa la ședința de judecată este consfințit și în Declarația Universală a Drepturilor Omului din 10 decembrie 1948 și în Constituția Republicii Moldova. În articolul 10 din Declarația Universală a Drepturilor Omului se stipulează: „Orice persoană are dreptul, în deplină egalitate, să fie ascultată în mod echitabil și public de un tribunal independent și imparțial, care va hotărî fie asupra drepturilor și obligațiilor sale, fie asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptată împotriva ei.” Conform art.20 din Constituție, orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime și nici o lege nu poate îngradi accesul la justiție, iar conform art.26 din Constituție, dreptul la apărare este garantat.

În context, subliniem că, într-o situație asemănătoare, Curtea Constituțională a Republicii Moldova, prin Hotărârea nr.9 din 20.05.2008 asupra excepției de neconstituționalitate a prevederii pct.3 alin.(1) art.401 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova⁹, a stabilit: „Se declară neconstituțională prevederea: „...în ce privește latura penală în cazurile în care procesul penal se pornește doar la plângerea prealabilă a acesteia în condițiile legii” din pct.3) alin.(1) art.401 din Codul de procedură penală.”

Amintim că, în cazul dat, drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea Curții Supreme de Justiție asupra excepției de neconstituționalitate, depusă la 21 februarie 2008, în conformitate cu prevederile art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale. În ședința plenară a Curții Constituționale, reprezentantul Curții Supreme de Justiție a concretizat obiectul sesizării, solicitând exercitarea controlului constituționalității prevederii pct.3) alin.(1) art.401 CPP în procedura excepției de neconstituționalitate. În articolul 401 CPP, sunt specificate persoanele care pot declara apel. Potrivit prevederii contestate a pct.3) alin.(1) art.401 CPP, poate declara apel partea vătămată, în ce privește latura penală în cazurile în care procesul penal se pornește doar la plângerea prealabilă a acesteia în condițiile legii.

Din sesizare rezulta că, la Curtea Supremă de Justiție, se afla în proces de judecare recursul în anulare înaintat de reprezentantul părții vătămate împotriva hotărârilor irevocabile pronunțate de Colegiul penal lărgit al Curții Supreme de Justiție la 6 iunie 2007 și de Curtea de Apel Chișinău la 28 noiembrie 2006. La judecarea recursului în anulare, Plenul Curții Supreme de Justiție urma să aplice art.452 CPP în coroborare cu pct.3) alin.(1) art.401 CPP.

În ședința Plenului Curții Supreme de Justiție, reprezentantul părții vătămate a invocat neconstituționalitatea pct.3) alin.(1) art.401 CPP, arătând că norma respectivă con-

trazice dispozițiile constituționale cuprinse în art.16 privind egalitatea în drepturi, art.20 privind accesul liber la justiție, art.26 privind dreptul la apărare, art.54 privind restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți, art.119 privind exercitarea căilor de atac, deoarece, prin neadmiterea introducerii apelului sau recursului, pune partea vătămată în condiții inegale în raport cu alți participanți la procesul penal. Prin încheierea din 17 decembrie 2007, Plenul Curții Supreme de Justiție a ridicat în fața Curții Constituționale excepția de neconstituționalitate, suspendând judecarea recursului în anulare.

Deoarece întrevădem o situație similară și în cazul examinării de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, subscriem integral motivele și aprecierile Curții Constituționale, care au stat la baza Hotărârii nr.9 din 20.05.2008.

Considerăm oportun, în continuare, în susținerea opiniei, să evidențiem și unele puncte de vedere exprimate în doctrină cu privire la problema participării persoanelor implicate în procesul penal, altele decât procurorul, inculpatul și apărătorul acestuia, la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției.

Astfel, se afirmă că participarea victimei la procesul de încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției trebuie acceptată și din cauza că „este necesară o astfel de abordare a fenomenului răspunderii penale, în urma căruia victima să simtă că s-a făcut dreptate”¹⁰. În susținerea acestei idei științifice, relevăm o altă sursă informațională, din care aflăm că, în SUA, unde tradițional victima nu are practic nici un rol în cadrul procedurii penale, în ultimul timp se întrevăde o mișcare ce optează pentru acordarea unor drepturi victimei în cadrul acordului de recunoaștere a vinovăției¹¹. Tot, la acest capitol, se menționează că societatea beneficiază în urma participării victimei în două feluri. În primul rând, prin participarea victimei, persoana responsabilă de a lua o decizie va dispune de mai multă informație. Mai multă informație teoretic înseamnă o decizie mai bună. Al doilea beneficiu, pe care îl obține societatea, este că participarea acesteia promovează o funcționare eficientă a sistemului justiției penale. Ipoteza este că, dacă victimele nu vor fi consultate referitor la încheierea unui acord și, în așa fel, se vor simți irelevante și străine, ele nu vor coopera la declararea și cercetarea infracțiunilor. Ca rezultat, sistemul, care într-o oarecare măsură depinde de ele, va funcționa mai puțin eficient¹².

În această ordine de idei, știința juridică autohtonă invocă următoarele argumente „...considerăm util de a se prevedea participarea obligatorie a părții vătămate în cadrul procedurii de acceptare a acordului. În acest sens, partea vătămată ar putea fi de un ajutor real judecătorului în verificarea bazei faptice a acordului și astfel ar preîntâmpina posibilele abuzuri din cadrul încheierii unui acord. De asemenea, judecătorul ar trebui să asculte și opiniile părții vătămate în ce privește corespunderea compensației pentru pagubele materiale sau vătămarile pe care le-a avut de suferit. Pentru asigurarea drepturilor părții vătămate, care este și parte civilă, considerăm că judecătorul poate respinge un acord, dacă nu s-a ajuns nici la o înțelegere în privința restituirii pagubelor materiale produse prin infracțiune... Practicienii acordă un rol important părții vătămate în cazul

acordului de recunoaștere a vinovăției. Fiind întrebați în cadrul sondajului efectuat, dacă partea vătămată ar trebui să aibă drept de veto la încheierea acordului de recunoaștere a vinovăției sau dacă încheierea acordului trebuie să fie condiționată de consimțământul părții vătămate, 41, 16% din respondenți au răspuns afirmativ, iar alții 23, 52% au indicat că partea vătămată ar trebui să aibă drept de veto, dar nu în toate cazurile”¹³.

În consecință, concluzionăm că, în rezultatul analizei și interpretării judiciare efectuate cu privire la normele din legislația procesuală penală în vigoare, care reglementează accesul liber la justiție, dreptul persoanei de a fi citată și de a participa în ședința de judecată, dreptul la apărare, dreptul la o dezbatere judiciară contradictorie, dreptul la recuperarea despăgubirilor cauzate prin infracțiune, dreptul la exercitarea căilor de atac, precum și în rezultatul examinării jurisprudenței internaționale și cercetării doctrinei dreptului procesual penal, se impune ca, la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, să poată participa toate părțile și persoanele implicate în procesul penal, în special victima, constituită ca parte vătămată.

Garantarea și respectarea acestor drepturi procesuale penale pune în evidență raportul juridic din cauza penală, direct proporțional, ce există între aceste drepturi și celelalte drepturi ale victimei, care au fost încălcate: dreptul la viața și sănătatea persoanei, dreptul la libertatea, cinstea și demnitatea persoanei, dreptul la proprietate etc.

Pornind de la faptul că, la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, sunt vizate interesele și drepturile nu numai ale procurorului, inculpatului și apărătorului acestuia, ci și ale celorlalți participanți la procesul penal, în deosebi ale victimei, pe acest fond, dincolo de rezervele sau criticile posibile în adresa opiniei promovate, reiterăm concluzia enunțată, potrivit căreia, la examinarea propriu-zisă, să fie citate legal toate părțile și persoanele implicate în procesul penal ca, după caz, să poată participa în ședința de judecată, de rând cu procurorul, apărătorul și inculpatul, precum și să uzeze de dreptul de a ataca cu recurs sentința adoptată în cazul acordului de recunoaștere a vinovăției.

Din această perspectivă, urmărind scopul elaborării și oferirii recomandărilor optime pentru rezolvarea problemelor juridice importante, ivite cu prilejul examinării de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, în vederea desfășurării unei activități judiciare de bună calitate sub aspectul unificării jurisprudenței naționale și, respectiv, ajustării acesteia la standardele și practicile Curții Europene pentru Drepturile Omului, propun ca hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție „Privind judecarea cauzelor penale în procedura acordului de recunoaștere a vinovăției” să cuprindă următoarele prevederi:

1) Examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, ca fază distinctă a procesului penal, reprezintă activitatea instanței de judecată, în cadrul procedurii privind acordul de recunoaștere a vinovăției, având ca obiectiv accelerarea soluționării procesului penal conform unei proceduri speciale, prevăzute în capitolul III, titlul III, Partea specială din Codul de procedură penală.

Examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, prin prisma prevederilor stipulate în art.6 din Convenția Europeană pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților Fundamentale, art.20 din Constituție și art.1 din Codul de procedură penală, urmează să contribuie la soluționarea justă și eficientă a cauzei penale deduse instanței, cu respectarea drepturilor și intereselor participanților la procesul penal;

2) Instanța de judecată este obligată să îndeplinească activități procesuale pentru buna desfășurare a ședinței de examinare a acordului de recunoaștere a vinovăției și, sub acest aspect, va verifica dacă este îndeplinită procedura de citare a părților și altor persoane participante la procesul penal.

Ședința de judecată începe cu respectarea prevederilor art.354, 356 și 361 CPP și dacă a fost îndeplinită legal procedura de citare;

3) După îndeplinirea prevederilor art.506 alin.(3) și (4) CPP, instanța acordă cuvântul celorlalte persoane participante în ședința de examinare a acordului de recunoaștere a vinovăției. După luările de cuvânt, instanța de judecată va proceda conform art.507 CPP;

4) Procedura deliberării și pronunțării soluției instanței la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției se efectuează conform art.339 și 340 CPP.

Înmânarea copiei de pe hotărârea pronunțată se efectuează în conformitate cu prevederile art.399 CPP;

5) Instanța de judecată nu va accepta acordul de recunoaștere a vinovăției și va dispune judecarea cauzei în procedură deplină în cazul în care:

a) se constată temeierile prevăzute de art.332 CPP;

b) se constată temeierile prevăzute de art.390 CPP;

c) se constată temeierile prevăzute de art.391 CPP;

d) inculpatul nu susține acordul de recunoaștere a vinovăției și renunță la declarația sa privitor la infracțiunea pusă sub învinuire (art.506 alin.(4) CPP);

e) inculpatul nu recunoaște acțiunea civilă sau o recunoaște parțial, iar cuantumul despăgubirilor stabilite de organul de urmărire penală influențează asupra calificării infracțiunii imputate prin rechizitoriu;

f) se constată circumstanțe care conduc la concluzia că recunoașterea vinovăției de către inculpat nu a fost făcută în mod liber, benevol, conștient, fără presiune sau teamă și/sau cu încălcarea condițiilor de inițiere și încheiere a acordului de recunoaștere a vinovăției prevăzute la art.505 CPP (art.507 alin.(1) CPP);

g) se constată circumstanțe care impun recalificarea faptei inculpatului în sensul atenuării (art.325CPP);

h) se constată circumstanțe care impun modificarea acuzației în ședința de judecată în sensul agravării (art.326 CPP).

În cazul în care a fost acceptat acordul de recunoaștere a vinovăției, nu se admite modificarea acuzației în dezbaterile judiciare în sensul agravării ei;

6) În cadrul dezbaterilor judiciare, cuvânt se oferă părților și celorlalte persoane participante în ședința de judecată, iar opiniile formulate în luările de cuvânt urmează a fi relevante în cuprinsul sentinței;

7) În cazul în care, la examinarea acordului de recunoaștere a vinovăției, se constată că, în procesul penal, este înaintată acțiunea civilă și, pentru soluționarea ei, se impune administrarea de probe în fața instanței, se va dispune disjungerea ei, urmând ca acțiunea civilă, după caz, să fie soluționată de instanța civilă;

8) În cazul acordului de recunoaștere a vinovăției în privința minorului, instanța va aplica procedura respectivă, cu completările și derogările stipulate la capitolul I, titlul III, Partea specială a CPP, care reglementează procedura în cauzele privind minorii;

9) În cazul acordului de recunoaștere a vinovăției, sentința poate fi atacată cu recurs de orice parte și persoană implicată în procesul penal în cauza respectivă.

În concluzie, avându-se în vedere ansamblul motivelor și argumentelor expuse, pentru a evita situații de duplicare la interpretarea judiciară, consider cu fermitate – și în total dezacord cu soluția surprinsă în hotărârea explicativă menționată, că ultima propoziție din art. 508 CPP necesită a fi modificată în următoarea redacție legislativă: „, , Dezbaterile judiciare se compun din discursurile părților, participante la procesul judiciar care pot lua încă odată cuvântul în formă de replică“. O eventuală legiferare, în sensul propunerii formulate, ar duce la înlăturarea limitării nejustificate privind participarea părților la examinarea de către instanța de judecată a acordului de recunoaștere a vinovăției, astfel contribuind decisiv la realizarea dreptului fundamental la un proces echitabil în jurisprudența Republicii Moldova.

Referințe:

1. C. Bîrsan, Convenția Europeană a Drepturilor Omului, vol.I, Editura All Beck, București, 2005, p.257;
2. Hotărârea CEDO din 16.12.1992, în cauza De Geouffre de la Ardelle contra Franței, par.34;
3. Declarația Universală pentru Drepturile Omului, Adoptată la 10 decembrie 1948 la New York (Republica Moldova a aderat prin Hotărârea Parlamentului RM nr.217-XII din 28.07.90), Publicată în ediția oficială „Tratate internaționale“, 1998, volumul 1, pag.11;
4. Programul de activitate al Guvernului Republicii Moldova „Integrarea Europeană: Libertate, Democrație, Bunăstare” pentru perioada 2011-2014 din 14.01.2011;
5. Hotărârea CEDO din 29 mai 1986, în cauza Feldbrugge vs Țara de Jos;
6. M. Delmas-Marty, Procédure pénales d'Europe, Presses Universitaires de France, 1995, p.29;
7. M. Delmas-Marty, Pour un droit commun, Edition du Seuil, 1994, p. 243;
8. Hotărârea CEDO, hotărârea Marii Camere din 12.02.2004 în cauza Perez vs Franța;
9. Hotărâre asupra excepției de neconstituționalitate a prevederii pct.3) alin.(1) art.401 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 9 din 20.05.2008, M.O. nr. 99-101/7 din 06.06.2008;
10. Igor Dolea, „Un nou concept în procedura penală”, Revista Națională de Drept nr.4, 2003, p.4;
11. Mc Coy Candace Politics and plea bargaining: victims rights in California/ Publisher: Philadelphia: University of Pennsylvania Press, c 1993. p. 221;
12. Sarah N.Welling Victim Participation in Plea Bargains, Washington University Law Quarterly 1987, no.65, p.308-309;
13. Vasile Rotaru, teza de doctorat „Acordul de recunoaștere a vinovăției ca formă specială a procedurii penale”, 2004, p.113.

ПРАВО ЗАЩИТНИКА НА ОЗНАКОМЛЕНИЕ С МАТЕРИАЛАМИ УГОЛОВНОГО ПРЕСЛЕДОВАНИЯ

ОСОЯНУ Тудор Константин,
доктор права,
доцент, адвокат

Les parties doivent avoir un statut égal dans la présentation des matériaux des éléments de preuve et des matériaux du dossier pénal. Ces deux principes sont à la base d'un procès équitable conformément à l'art. 6.1 de la CEDH et ils en se réfèrent souvent lors des audiences devant la Cour européenne.

L'égalité des parties signifie une telle construction de ce genre d'activité d'Etat qui offre des chances égales pour les parties de défendre leurs intérêts. Les parties participantes à la procédure pénale jouissent de droits égaux et sont dotés par le Code de procédure pénale de l'égalité des chances dans la défense de sa position.

Traditionnellement la compétitivité dans la procédure pénale est liée au stade de l'enquête judiciaire. Ce point de vue s'explique par les caractéristiques des certains éléments de la procédure contradictoire, données dans certaines règles juridiques.

La procédure pénale est comprise comme une combinaison des deux phases d'activité: l'enquête préliminaire et l'enquête judiciaire dans le dossier pénal. Cela conduit à conclusion d'accorder à la concurrence le statut réel du principe général de procédure pénale et l'expansion de son action y compris dans le stade de l'enquête préliminaire.

L'un des composants du contradictoire au stade de la poursuite pénale est l'admission de la défense au dossier pénal.

Стороны должны обладать равным положением при представлении доказательств и материалов дела. Оба эти принципа являются основанием для обеспечения беспристрастного суда в соответствии с ст.6.1 ЕКПЧ и на них часто ссылаются при судебных слушаниях в Европейском Суде.

Равноправие сторон означает такое построение этого вида государственной деятельности, которое обеспечивает равные возможности для сторон отстаивать свои интересы. Участвующие в уголовном судопроизводстве стороны пользуются равными правами и наделены уголовно-процессуальным законом равными возможностями в защите своей позиции.

Равенство процессуальных прав сторон в теории уголовного процесса рассматривается как необходимый элемент основополагающего принципа уголовно-судопроизводства-состязательности. [1, 205]

Состязание можно считать справедливым только тогда, когда противоборствующие стороны находятся примерно в одной «весовой категории», то есть

обладают стартовыми возможностями для защиты своих законных интересов. [2, 22]

Участвующие в уголовном судопроизводстве стороны пользуются равными правами и наделены уголовно-процессуальным законом равными возможностями в защите своей позиции. (ст.24 ч.3 УПК РМ) [3].

Состязательность связывают традиционно в уголовном процессе со стадией судебного разбирательства. [4, 196] Такое мнение вытекает из характеристики отдельных элементов состязательности, данных в отдельных норм закона.

Стороны процесса избирают свою позицию, способы и средства ее отстаивания самостоятельно и независимо от суда, других органов или лиц. (ст.24 ч.4 УПК РМ).

Уголовное судопроизводство понимается как совокупность двух этапов деятельности: досудебного и судебного производства по уголовному делу. Напрашивается вывод о придании состязательности статуса, действительно общего процессуального принципа и распространение его действия, в том числе и на стадию предварительного расследования. [4, 196]

Одним из составляющих состязательности в стадии уголовного преследования является допуск стороны защиты к материалам уголовного дела.

С момента допущения к участию в деле защитник обязан использовать все указанные в законе средства и способы защиты в целях выявления обстоятельств, оправдывающих подозреваемого или обвиняемого, смягчающих их ответственность, оказывать им необходимую юридическую помощь. [5]

Для осуществления возложенных на него функций по защите прав и законных интересов подозреваемого и обвиняемого, защитник с момента допущения к участию в деле вправе на основании ст.68 УПК РМ: **Знать суть подозрения или обвинения;**...Обеспечивается данное право, требованием закона об обязательном присутствии адвоката при задержания лица по подозрению в совершении преступления (ч.2 ст.178 УПК РМ) либо при предъявлении обвинения (ч.2 ст.282 УПК).

В судебной практике было установлено, что является принципиальным не только ознакомление защитника с предъявленным обвинением, но и самого подзащитного. [6]

Так же, на основании п.13 ч.1 ст.68 УПК РМ, защитник имеет право получить бесплатно соответствующие копии процессуальных документов, например о применении меры пресечения в отношении подозреваемого, протокола о задержании либо постановления о признании в качестве подозреваемого и копии постановления о привлечении в качестве обвиняемого;

По своей просьбе, защитник вправе бесплатно получать копии решений, затрагивающих права и интересы подзащитного. (ч.1 п.13 ст.68 УПК РМ) Без ознакомления с вынесенным в отношении заинтересованного участника процесса решения и его обоснованием, защитник не в состоянии не только должным образом аргументировать свои заявления и жалобы, но и правильно определить, будет ли его обращение отвечать его интересам.

Поэтому для обеспечения возможности судебного обжалования постановлений органа уголовного преследования, которыми нарушаются права личности, обвиняемому и его защитнику, должен быть предоставлен доступ к соответствующей информации, а форма и порядок ознакомления с материалами избираются прокурором или офицером по уголовному преследованию в пределах, исключающих опасность разглашения тайны уголовного преследования.

В практической деятельности адвокаты-защитники нередко сталкиваются с тем, что орган уголовного преследования отказывают им в ознакомлении с одним из важнейших процессуальных документов уголовного судопроизводства - постановлением о начале уголовного преследования. Данный отказ мотивируется чаще всего тем, что лицо, в отношении которого производится уголовное преследование не является или не признано подозреваемым, обвиняемым в соответствии с УПК РМ.

Другой причиной отказа в ознакомлении с постановлением о начале уголовного преследования является в том, что прямого указания на право адвоката знакомиться с постановлением о начале уголовного преследования отсутствует в УПК РМ.

В практике уголовного преследования встречались случаи, когда прокурор утверждал в ответ на заявление адвоката о том, что постановление, о начале уголовного преследования не относятся к решениям, затрагивающих права и интересы подзащитного в смысле п.13 ч.1 ст.68 УПК РМ.

Подобного рода действия со стороны лиц, осуществляющих уголовное преследование нам представляется незаконными по следующим причинам. Именно в постановлениях о начале уголовного преследования дела в отношении конкретного лица впервые в материалах уголовного дела находит определенное документальное выражение, возникшее в отношении лица подозрение (как предположение о причастности к преступлению).

Признание лица, в качестве подозреваемого подразумевает не только процессуальные права, но и определенные ограничения конституционных прав, касающихся свободы лица, его права на свободное передвижение и др. И в случае признания лица, в качестве подозреваемого по третьему основанию – постановлением – имеются ограничения в связи с невозможностью оформления некоторых документов (например, удостоверения личности), с внесением записи в справке о судимости, в случае невиновности лица – появляются психологические страдания в связи с подозрениями в совершении преступления, отношением к нему общества и жертвы и др. [7]

В этом плане Конституционный суд не согласен с точкой зрения пленума Высшей судебной палаты, изложенной в Постановлении №7 от 4.07.2005 г., что «заведение уголовного преследования, признание лица в качестве подозреваемого, предъявление ему обвинения, распоряжение о проведении экспертизы не ущемляют конституционные права или свободы». [7]

Анализ судебных решений ЕСПЧ показывает, что под обвиняемым или подозреваемым Суд понимает не только тех лиц, которым формально признают обвиняемыми или подозреваемыми, но и лица, в отношении которых предпринимаются какие-либо действия, подразумевающие подобное подозрение и способные серьезно повлиять на положение подозреваемого. «Серьезно повлиять» могут не только такие действия, как выдача ордера на арест, но и такие, как обыск жилого помещения или личный обыск. Об оценке Судом полицейского расследования, как оказывающего или не оказывающего воздействие на заинтересованное лицо, можно судить в частности по делу «Экли против Федеративной Республики Германии» в решении от 15 июля 1982 г., по которому Суд заявил, что под обвинением он понимает, в том числе и официальное уведомление о возбуждении уголовного дела против конкретного лица, а точнее момент, когда лицу ста-

ло известно, что против него возбуждено уголовное дело. [8, 99]

В сфере уголовного права «разумный срок» согласно статье 6 п. 1 «по необходимости начинается в тот день, когда лицу предъявлено обвинение» (см. решение по делу Неймастера от 27 июня 1968 г. Серия А, т. 8, с. 41, п. 18). [9]

В судебных решениях по делам Вемхофа и Неймастера от 27 июня 1968 г., а затем в судебном решении по делу Рингейзена от 16 июля 1971 г. точкой отсчета соответственно были день ареста, дата, когда лицу было официально уведомлено, что уголовное преследование возможно, а также день открытия предварительного следствия (Серия А, т. 7, с. 26-27, п. 19; Серия А, т. 8, с. 41, п. 18; Серия А, т. 13, с. 45, п. 110). [9]

Конституционный Суд РФ в Постановлении от 27 июня 2000 года по делу о проверке конституционности ч.1 ст.47 и ч.2 ст.51 УПК РСФСР в связи с жалобой В.И.Маслова указал: Понятия «задержанный», «обвиняемый» должны толковаться в их конституционно-правовом, а не в придаваемом им Уголовно-процессуальным кодексом РСФСР более узком смысле. Необходимо учитывать не только формальное, но и фактическое положение лица, в отношении которого осуществляется публичное уголовное преследование. При этом факт уголовного преследования и, следовательно, направленная против конкретного лица обвинительная деятельность могут подтверждаться актом о возбуждении в отношении данного лица уголовного дела, проведением в отношении него следственных действий (обыска, опознания, допроса и др.) и иными мерами, предпринимаемыми в целях его изобличения...».

Особенность его правового положения заключается в том, что свои права и обязанности в уголовном деле он приобретает не только по постановлению органа уголовного преследования (как это характерно для иных участников процесса обвиняемого, потерпевшего), а вследствие обусловленных подозрением решений о возбуждении уголовного дела в отношении конкретного лица, задержании или применении меры пресечения.

При отказе в удовлетворении ходатайств адвоката так же не учитывают (либо учитывают, но сознательно идут на подобное, на рушение в личных целях или из ложно понятых интересов службы), что отказ ознакомить адвоката и его подзащитного с постановлением о начале уголовного преследования не позволяет подозреваемому и (или) обвиняемому реализовывать предоставленные ему процессуальные права, в частности - право обжаловать постановление о возбуждении уголовного дела, которое нарушает его конституционные права. [10, 312]

Свобода обжалования, вытекает из конституционных положений и государственной защите прав и свобод человека и гражданина, о праве граждан обжаловать решения и действия органов государственной власти ведущих уголовное преследование, (ст.20 Конституции РФ) является одной из определяющих черт данного уголовно-процессуального института.

В таких случаях защитники прибегают нередко к обжалованию в судебном порядке отказа прокурора или органа уголовного преследования в предъявлении копий некоторых процессуальных актов, либо в ознакомление с ними.

Судья по уголовному удовлетворяет, как правило, такие жалобы и обязывает предоставить стороне защиты определенные материалы уголовного дела, в том числе и постановление о начале уголовного преследования. [11]

Отказ в предоставлении копии постановления о начале уголовного преследования препятствует подозреваемому, обвиняемому и его защитнику в реализации права, предусмотренного ч.1 ст.64, ч.1 ст.66, ч.1 ст.68 УПК РФ, а именно – права защищаться и защищать любыми способами, не запрещенными законом.

Необходимость ознакомления с постановлением о возбуждении уголовного дела для стороны защиты обусловлена тем, что с учетом содержания данного постановления, права подозреваемого, обвиняемого могут быть реализованы на досудебной стадии уголовного судопроизводства путем обжалования незаконных действий, связанных с отсутствием оснований для начала уголовного преследования, с избранием меры пресечения, с продлением срока уголовного преследования, срока содержания под стражей и т.п.

На основании вышеизложенного, мы предлагаем дополнить п. 13 ч.1 ст. 68 УПК РФ правом защитника на ознакомление с постановлением о начале уголовного дела в отношении его подзащитного. Считаю целесообразным закрепить это право для подозреваемого и обвиняемого, соответственно в ст.64 и 66 УПК РФ.

Немало важно в этом контексте предложить дополнение ч.2 ст.63 УПК, следующим 4-м. пунктом, признающим подозреваемым помимо предусмотренных в ч.1 ст.63 УПК случаях, так же лицо, в отношении которого было вынесено постановление о начале уголовного преследования.

Полагаем, что данные предложения de lege ferenda снимет нередко возникающие по этому поводу конфликты между сторонами процесса, и будет способствовать более действенной реализации права иметь достаточное время и возможности для подготовки своей защиты в смысле ст.6 ч.3 б) ЕКПЧ.

Положительным примером в этом отношении может быть ст.46 ч.1 УПК РФ: [12]

1. Подозреваемым является лицо: в отношении, которого возбуждено уголовное дело по основаниям в порядке, которые установлены главой 20 настоящего кодекса;...

Согласно ст.229 УПК Румынии 1968 г.: Лицо в отношении, которого осуществляется уголовное преследование, называется обвиняемым, до момента возбуждения уголовного иска (предъявления обвинения). [13] В уголовно-процессуальном праве этого государства не предусмотрен подозреваемый в качестве участника процесса. Одновременно с началом уголовного преследования в отношении лица, он приобретает статус обвиняемого. [13, 102]

Авторы Комментария к УПК РМ, утверждают в комментарии к ст.63, что в случаях начала уголовного преследования в отношении конкретного лица, оно считается подозреваемым, независимо от того было вынесено постановление о признании в данном качестве или нет. [14, 112]

В соответствии п.9 ч.1 ст.168 УПК РМ: **Защитник имеет право знакомиться с протоколами процессуальных действий, произведенных с его участием, и требовать внесения в них дополнений или своих замечаний.** Активное участие защитника при производстве следственных действий, в частности, путем внесения письменных замечаний о правильности записей в протокол следственного действия способствует более объективному установлению обстоятельств по делу, особенно в части выявления обстоятельств, смягчающих или исключающих уголовную ответственность.

Замечания могут относиться к полноте и правильности сведений, занесенных в протокол, порядку проведения процессуального действия, соблюдению прав участвующих в нем лиц и т.п. Письменные замечания заносятся в соответствующий протокол либо могут быть приобщены к протоколу в виде отдельных заявлений. Полнота и правильность записей в протоколе процессуального действия подтверждается, в том числе и подписью участвующего защитника. Если адвокат не отразит по какой-либо причине (по невнимательности, не проявит настойчивости, принципиальности и т.п.) допущенные нарушения или неполноту установленных обстоятельств, в последующем он фактически утрачивает возможность оспаривать результаты проведенного действия с его участием.

До окончания расследования по делу защитник вправе знакомиться с протоколами всех процессуальных действий, в которых участвовал его подзащитный, в том числе и тех, в которых сам он лично не участвовал. Защитник вправе знакомиться с документами, которые предъявлялись (или должны были предъявляться) подозреваемому, обвиняемому и до вступления защитника в дело. [14]

Ч.1 п.10 ст.68 УПК РМ дает право защитнику знакомиться с материалами уголовного дела с момента окончания уголовного преследования, выписывать из него любые сведения и снимать копии. Право снимать копии, бесспорно, относится к средствам и способам защиты, поскольку позволяет защитнику совместно с обвиняемым в удобное для защитника и обвиняемого время, без присутствия прокурора или иного лица, «охраняющего» уголовное дело, ознакомиться с материалами уголовного дела. [15, 25]

Данное право дает возможность защитнику и обвиняемому свободно сформировать свою позицию по делу, осуществлять подготовку к процессуальным действиям с опорой на предыдущие действия. Копии процессуальных документов являются гарантией от незаконных исправлений и дополнений. Имеющиеся на руках у защитника копии материалов уголовного дела

дают возможность, помимо прочего, составлять грамотные и обоснованные заявления и жалобы, с приложением соответствующих копий материалов уголовного дела, в том числе и в органы, которые не имеют в своем распоряжении таких материалов защищать свои права и свободы. [15, 25]

Материалы уголовного преследования предъявляются для ознакомления подшитыми к делу, с пронумерованными листами и описью документов. По требованию защитника предъявляются так же вещественные доказательства, воспроизведение аудио- и видеозаписей, за исключением случаев, предусмотренных ст.110 УПК. Если уголовное дело состоит из нескольких томов, все тома предъявляются для ознакомления с соответствующими материалами одновременно, чтобы лицо, знакомящееся с делом, могло обращаться к любому из этих томов неоднократно.

Срок ознакомления с материалами уголовного преследования не может быть ограничен, но в случае, если знакомящееся с материалами лицо злонамеренно использует ситуацию, прокурор устанавливает способ и срок данного действия, исходя из объема дела.

В целях обеспечения защиты государственной, коммерческой или иной охраняемой законом тайны прокурор может ограничить право выписывать сведения из материалов уголовного преследования, а если они выписаны, то прилагаются к делу для хранения и предъявляются в судебном заседании защитнику для использования. В целях обеспечения защиты свидетеля и других лиц прокурор может ограничить право защитника, на ознакомление со сведениями об их личности.

На основании ст.213 УПК защитники, которым будут представлены для ознакомления или иным способом сообщены сведения, составляющие государственную тайну, должны предварительно дать подписку о неразглашении таких сведений. В случае отказа дать такую подписку защитник лишается права участвовать в уголовном судопроизводстве.

Подписка о неразглашении берется лицом, осуществляющим уголовное преследование, или судебной инстанцией и приобщается к соответствующему уголовному делу. Обязательство о неразглашении, которое берет на себя защитник, не препятствует выдвижению ими требования об исследовании сведений, составляющих государственную тайну, в закрытом судебном заседании.

Литература:

1. Александр Ярмыш, Юрий Янович, *Процессуальное равноправие сторон в уголовном судопроизводстве-проблемы справедливости* // *Материалы Международной научно практической конференции, Уголовно-процессуальная справедливость, Рига, 2005, стр.205*
2. Емузов А., *Особенности процессуального доказывания в условиях состязательности по УПК Р.Ф.* // *Российский судья, 2005, №3, стр.22*
3. Здесь и в дальнейшем имеется виду Уголовно-процессуальный кодекс Республики Молдова принимаемый Законом №122-XV от 14 марта 2003г. и вступивший в законную силу 12 июня 2003г. на основании Закона №205- XVот 29 мая 2003 г., если иное не оговорено

4. Екимова Л., *Состязательность при рассмотрении судом ходатайств органов предварительного расследования* // Правовая защита частных и публичных интересов по уголовным делам, Материалы V Международной межвузовской научно-практической интернет конференции, Челябинск, 2008, с.196
5. Задачи состязательной деятельности защитника делятся на главную, основные и второстепенные. Главная задача, стоящая перед защитником - снять обвинение с обвиняемого, т.е. добиться прекращения уголовного преследования (на судебном процессе - оправдания). Основные задачи: смягчить обвинение, предъявленное обвиняемому; улучшить процессуальное положение подозреваемого, обвиняемого на предварительном следствии (добиться отмены или изменения меры пресечения и др.). Второстепенные задачи состоят в защите конкретных интересов подозреваемого, обвиняемого, например, освобождение от ареста и конфискации дорогого для обвиняемого предмета и др. (см. Вишневская Ольга Владиславовна Состязательная деятельность защитника на предварительном следствии. Автореф. дисс. канд. юрид. наук. Ижевск, 2004 <http://www.iuaj.net/modules.php?name=Pages&go=page&pid=16>)
6. Направление уголовного дела в судебную инстанцию без ознакомления лица, привлеченного к уголовной ответственности с постановлением о привлечении его в качестве обвиняемого и без обеспечения ему права давать разъяснения по предъявленному обвинению является нарушением статьи 6 части 3 бук. «а» Конвенции о защите прав человека и основных свобод // Определение Коллегии по уголовным делам Высшей судебной палаты Республики Молдова N 1ra-95/2006 от 28.02.2006 г.
7. П 8 ПОСТАНОВЛЕНИЯ КОНСТИТУЦИОННОГО СУДА Республики Молдова Nr. 26 от 23.11.2010 Об исключительном случае неконституционности положений ч.(б) ст.63 Уголовно-процессуального кодекса Опубликован: 03.12.2010 в Monitorul Oficial Nr. 235-240 статья №: 27, Дата вступления в силу: 23.11.2010
8. Туманов В.А., Энтина Л.М. Комментарий к Конвенции о защите прав человека и основных свобод и к практике её применения. Москва: Норма, 2002. с.99.
9. Девеер (Deweer) против Бельгии Судебное решение от 27 февраля 1980 г. <http://www.echr.ru/documents/doc/2461476/2461476.htm>
10. Рагулин А.В. Право адвоката-защитника на ознакомление с постановлением о возбуждении уголовного дела необходимо закрепить в УПК РФ // АКТУАЛЬНЫЕ ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВА, ПРАВОПРИМЕНЕНИЯ И ПРАВОВЫХ ТЕОРИЙ В РОССИИ И ЗА РУБЕЖОМ Материалы Второй Международной научно-практической конференции (3 декабря 2009 г.). Челябинск, 2010, с.312
11. Определением Суда Рышкань от 20 ноября 2006 г., была удовлетворена жалоба адвоката Осяяну Т., обязав орган уголовного преследования ГУУП МВД РМ предъявить стороне защиты постановление о возбуждении уголовного дела № 97360062 и другие материалы затрагивающих права и интересы подзащитного, расценив отказ органа уголовного преследования в представлении копий этих процессуальных актов, как нарушающий права обвиняемого предусмотренные ст.6 ЕСПЧ-право на справедливое судебное разбирательство, а также положения п.13 ч.1 ст.68, ст.244-247 УПК РМ.
12. Уголовно-процессуальный кодекс Российской Федерации, вступивший в законную силу 1 июля 2002г. на основании Федерального Закона №177-ФЗ от 18 декабря 2001, если иное не оговорено
13. Перевод и пояснение автора
14. Igor Dolea, (colectiv), Codul de procedură penală, Comentariu, Chişinău, 2005, p.112
15. Ion Neagu, Tratat de procedură penală, Ed. PRO, Bucureşti, 1997, с.102
16. Такое толкование прав защитника в правоприменительной практике РФ вытекает из постановления Конституционного суда РФ от 27 июня 2000 года по делу В.И.Маслова. Оспариваемые положения части второй статьи 51 УПК РСФСР обязывают следствие предъявить защитнику подозреваемого как материалы следственных действий с участием подозреваемого, так и документы, которые предъявлялись подозреваемому либо должны быть ему предъявлены, а также которые подтверждают законность и обоснованность применения к нему меры пресечения. Отказ защитнику в ознакомлении с материалами следствия, которые были добыты с участием подозреваемого или стали ему известны иным образом до признания его подозреваемым, как и ограничение права защитника выписывать из материалов, с которыми он был ознакомлен до окончания следствия, любые сведения и в любом объеме не имеют разумного основания, не могут быть оправданы интересами следствия или иными конституционно значимыми целями, допускающими соразмерные ограничения прав и свобод (статья 55, часть 3, Конституции Российской Федерации).
17. Казанцев Л. Право снимать копии с материалов уголовного дела принадлежит защитнику и до окончания предварительного расследования // Российская юстиция, 2003, №11, с.25

Știați că:

Cel mai scump tablou din lume costă cel puțin 250 de milioane de dolari. Aceasta a fost suma plătită de familia regala din Qatar pentru un tablou pictat de Paul Cezanne, "Jucatorii de cărți", tablou cumpărat de la un foarte bogat om de afaceri grec, George Embiricos, care a murit în 2011. Începând cu 2014, tabloul va fi expus în cadrul galeriilor aparținând Muzeului Național al Qatarului.

Oscarul este o statueta făcută din metal - britannium (un aliaj de tip cositor), placat cu aur, de 34 cm înălțime și cântărind aproape 4 kg, ce reprezintă un cavaler, în stilul Art Deco, în picioare, ținând o sabie lungă de cruciat, pe o rolă de film cu cinci spițe.

Din 1942 până la sfârșitul celui de-al doilea Război Mondial Oscar-urile au fost realizate din ipsos, pentru a economisi metalul. După război, câștigătorii au primit statui "reale", care le-au înlocuit pe cele din ipsos.

Oamenilor le e groază să fie criticați și foarte puțini sunt cei care pot accepta că fac ceva greșit și mai și receptioneaza corect la mesajul tau critic. Majoritatea doar adoptă poziții defensive sau se justifică, blocând și mai mult situația... Cei care pornesc o ceartă sau o discuție în contradictoriu nu ajung nicăieri, însă vor deteriora și mai mult o relație.

REPUBLICA MOLDOVA
COMPANIA NAȚIONALĂ DE ASIGURĂRI ÎN MEDICINĂ**AGENȚIA TERITORIALĂ CHIȘINĂU****mun. Chișinău, str. Vasile Lupu nr. 18, fax/tel. 593726 e-mail atchisinau@gmail.com, atchisinau.com.md**
nr. _____**Domnului Gheorghe Amihalachioaie**
Președinte al Uniunii Avocaților
din Republica Moldova mun. Chișinău
str. Bănulescu Bodoni 53/A**Stimate Domn, Gheorghe Amihalachioaie,**

În speranța unei conlucrări fructuoase deja stabilite și întru executarea prevederilor legislației în vigoare în domeniul asigurării obligatorii de asistență medicală Vă informăm:

Potrivit legislației ce reglementează asigurarea obligatorie de asistență medicală în RM, avocații, care au obținut licența în modul stabilit de lege sunt atribuiți la categoria de plătitori ai primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă, care se asigură în mod individual.

Prevederile art. 22; 23 din Legea nr. 1593-XV din 26.12.2002 "Cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală", cu completările și modificările ulterioare, prevăd mecanismul de achitare a primelor de asigurare în sumă fixă.

Conform al. (2), art. 4 al Legii fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2012, nr. 271 din 23.12.2011 (publicată MO nr. 15 (4053) din 17.01.2012) **avocații achită integral costul poliței de asigurare pe anul 2012, în mărimea stabilită la al. (2) art. 4 al Legii sus nominalizate. Prima de asigurare constituie 2982 lei.**

Achitarea primei de asigurare obligatorie de asistență medicală de către avocați **nu se admite** în Oficiile Poștale al RM.

Pentru achitarea primei de asigurare în termen 01.01.2012 – 31.03.2012 și înregistrarea în Baza de Date a AT Chișinău, respectuos solicităm prezentarea avocatului, sau reprezentantului său la Agenție, (mun. Chișinău, str. Vasile Lupu nr. 18, et. 3, biroul 308) deținând:

1. în cazul deținerii poliței de asigurare tip nou - originalul buletinului de identitate al plătitorului;
2. în cazul înregistrării primare – buletinul de identitate, licența, certificat privind atribuirea codului fiscal (original și copii).

Respectuos solicităm executarea obligațiilor de către avocați, pentru evitarea ulterioară a sancțiunilor pecuniare prevăzute de: Codul Contravențional RM și art. 30 al Legii nr. 1593-XV din 26.12.2002.

În cazul transferului sumei sus stipulate, prezentarea probei de achitare la AT Chișinău este obligatorie.

Ministerul Finanțelor RM**Trezoreria de Stat,****c/f 1006601000037****contul bancar 331891****c/b TREZMD2X****cont trezorerial 1130225XXXX.**

În situația neachitării de către avocați a primei de asigurare obligatorie de asistență medicală în sumă fixă pînă la 31.03.2012, avînd statut de creditor, sîntem obligați să ne exercităm atribuțiile, apelînd la instanțele judecătorești pentru încasarea forțată a sumelor debitoare conform art. 22, anexa nr. 2 Legea Nr. 1593-XV din 26.12.2002 „cu privire la mărimea, modul și termenele de achitare a primelor de asigurare obligatorie de asistență medicală”, cu modificările și completările ulterioare, Legii nr. 271 din 23.12.2011 „fondurilor asigurării obligatorii de asistență medicală pe anul 2012”, art. 28, art. 344-346 Cod de Procedură Civilă al Republicii Moldova.

AT Chișinău a CNAM solicită respectuos asistență în informarea din oficiu a avocaților de către uniune.

Cu respect,
Director AT Chișinău**Nicolae TAFUNI***Ex. Secția Juridică; Tel: 593780*